

ZARAR SİGORTALARINDA SİGORTA ETTİRENİN PRİM ÖDEME BORCUNDA TEMERRÜDÜ*

(DEFAULT OF POLICYHOLDER IN PAYMENT OF THE PREMIUMS WITH
REGARDS TO THE NON-LIFE INSURANCE)

Araş. Gör./ Res. Asst. Barış Demirsatan**

ÖZ

Bu çalışmada, sigorta ettirenin prim ödeme borcu, borçlu, alacaklı, ifa yeri ve zamanı yönlerinden incelenmiş olup ayrıca temerrüde ilişkin sonuçları tespit edebilmek için sigorta sözleşmesinin ifa süresi ve karşılık ilişkisi bakımından nitelendirilmiştir. Bu çerçevede yetkisiz olarak sigorta ettireni temsil edenin hukuki sorumluluğunun da incelenmesine gerek görülmüş ve esasen kanunen öngörülmüş *culpa in contrahendo* esasına dayalı götürü bir tazminatın öngörüldüğü sonucuna varılmıştır. Diğer yandan, poliçenin tesliminin de prim ödeme borcunun muacceliyeti için bir koşul olmadığı, sigorta ettirene defî hakkı sağladığı kanısına ulaşılmıştır. Nitelendirmenin ardından temerrüdün genel olarak koşul ve sonuçlarına değinilmiş ve Türk Ticaret Kanunu'ndaki temerrüde ilişkin hükümlerin bağlayıcılığı değerlendirilmiştir. Daha sonra, sigorta hi-mayesinin başlangıcından sonraki ve önceki döneme göre TTK m. 1434 hük-münde yer alan sonuçlar açıklanmıştır. Son olarak tam iki taraflı sözleşmelere ilişkin hükümlere tabi tutulan bir sözleşme olarak sigorta sözleşmesinde öde-mezlik definin uygulama alanı bulacağı hususu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta sözleşmesi, Prim ödeme borcu, Sigorta etti-renin temerrüdü, Ödemezlik defî, Temerrüdün sonuçları

ABSTRACT

This paper examines the policyholder's obligation to pay premium, within the context of the concepts of debtor, creditor, place of performance and timing of performance, in addition to the characterizing of an insurance agreement with respect to the performance period and its synallagmatic nature, so as to determine the consequences relating to default. In this respect, the examination of an unauthorized representative's legal liability, who acts on behalf of the policyholder, was necessary and a conclusion has been reached with respect to it that an obligation to compensate in lump sum is foreseen. In addition, it concludes that the delivery of the policy does not constitute a condition for the obligation to pay premium to become due and payable and that such grants the policyholder a right of defense. Following the characterization, the conditions and consequences

* Bu makale, 11.4.2017 tarihinde Editörler Kurulu'na ulaşılmış olup birinci hakem onayından 18.4.2017 tarihinde, ikinci hakem onayından 21.4.2017 tarihinde geçmiştir.

** İÜHF Medenî Hukuk Anabilim Dalı/İstanbul Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Programı Öğrencisi, baris.demirsatan@istanbul.edu.tr

of default have been outlined in general. Thereafter, the consequences contained in Article 1434 of the Turkish Commercial Code in accordance with the period that corresponds to before and after the commencement of insurance coverage have been explained. Finally, it has been emphasized that the non-payment exception is applicable.

Keywords: Insurance contract, Obligation to pay the premiums, Default of policyholder, Exception of non-performance, Consequences of the default

Giriş

Bu çalışmada, Türk Ticaret Kanunu'nda zarar sigortaları başlığı altında düzenlenen sigorta sözleşmelerinde sigorta ettirenin prim ödeme borcunda temerrüdü ve temerrüdün sonuçları incelenmektedir. Prim ödeme borcunun ifasıyla bağlantılı olarak sigortacının, prim borcunun ifa edilmemesi halinde ödemezlik define dayanma olanağına da değinilmesi gerekli görülmüştür. Bu itibarla çalışma, esas olarak sigorta sözleşmesine ilişkin genel hükümler arasında yer alan sigorta ettirenin prim ödeme borcunda temerrüdüne ilişkin TTK m. 1434 düzenlemesini konu almaktadır. Yürürlükten kalkan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu dönemine ait tartışmalara¹ ise mevcut düzenleme ve konu karşısında temas etme gereği görülmemiştir.

TTK m. 1434 hükmü, sigorta sözleşmelerinde genel olarak uygulanacak ancak can sigortalarında TTK m. 1502 uygulama alanı bulduğu ölçüde TTK m. 1434 uygulama alanı bulamayacaktır. TTK m. 1502 düzenlemesiyle, bir yıldır yürürlükte bulunan ve bu döneme ilişkin primlerin ifa edilmiş olduğu can sigortası sözleşmelerinde, sigortacının, prim ödeme borcu ifa edilmediğinde sigorta sözleşmesini feshedemeyeceği ve primin ifasını talep edemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bu halde sigorta sözleşmesi, sigorta bedelinin ifa edilmiş prime oranla tespit edildiği prim ödemesinden muaf sigortaya dönüşmektedir. Bunun haricinde, primin ifasının yargısal yolla talep edilemiyor olması, bir yıldır yürürlükte kalmış ve bu süreye karşılık gelen primin ifa edildiği can sigortalarında, bu süreden sonraya karşılık gelen prim ödeme borcunu eksik borç kavramına yaklaştırmaktadır.

Burada, öncelikle prim ödeme borcu, konunun gerektirdiği ölçüde açıklanacak, ardından prim ödeme borcunda temerrüde düşmenin sonuçları değerlendirilecektir. Sigortacının prim borcunun ifa edilmemesi nedeniyle ödemezlik define dayanma olanağı da incelenecektir.

¹ Bu hususta: **Saibe Oktay**, "537 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İptalinden Sonra Ortaya Çıkan Durum", Sigorta Hukuku Dergisi, Yıl: 1999, S. 1, s. 7 vd.; **Samim Ünan**, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, Cilt 1: Genel Hükümler, İstanbul, 2016, s. 356 vd.; **Zehra Şeker**, "Sigorta ettirenin taksitlendirilmiş primi ödeme borcunda temerrüde düşmesinin sonuçları", GSÜHFD, 2002, Yıl: 1, S.1, s. 653 vd.; **Mertol Can**, Türk Özel Sigorta Hukuku, Ankara, 2009, s. 283 vd.; **Mertol Can**, "Sigorta Ettirenin Sigorta Primini Ödeme Borcunu İfade Temerrüde Düşmesinin Sonuçları", [Temerrüt], BATİDER, Cilt 23, S. 1, s. 155 vd.; **Ali Ayli**, Zarar Sigortalarında Prim Ödeme Borcu, İstanbul, 2003, s. 181 vd.

1. Prim Ödeme Borcu

1.1. Genel olarak

Sigorta sözleşmesinin objektif esaslı unsurlarından olan² sigorta ettirenin prim ödeme borcu, sigorta sözleşmesinden doğan asli borçlardandır³. Prim, sigorta sözleşmesinin esaslı unsurlarından olduğundan taraflar üzerinde uzlaşma sağlamadığı takdirde sigorta sözleşmesi kurulmaz⁴. Bu çerçevede sigorta priminin belirli veya sözleşme kurulduğu anda belirlenebilir olması gerekir⁵.

Bu borç, sigortacının, zarar sigortalarında sigorta tazminatının, can sigortalarında sigorta bedelini ödeme borcunun⁶ karşılığını oluşturur⁷. Nitekim TTK m. 1401 hükmünde yer alan tanımda da primin, sigortacının ediminin karşılığını oluşturduğu ifade edilmiştir.

Prim ödeme borcu, her zaman bir para borcudur⁸. Bu husus TTK m. 1430/I ve II düzenlemelerinden açıkça anlaşılmaktadır. Zira “ödeme” ve “nakden” ibareleri para borçlarına özgüdür. Prim ödeme borcunun, genel hükümler

² **Bernard Corboz**, “Le contrat d’assurance dans la jurisprudence récente”, SJ 2011 II, s. 258

³ **Ayli**, s. 4; **Yvonne Lambert-Faivre**, Droit des Assurances, Paris, 1995, N. 464; Karakteristik edim olarak: **Ünan**, s. 317; Sigorta ettirenin temel edimi olarak: **Kerim Atamer**, “Yeni Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Zarar Sigortaları’na Giriş”, BATİDER, 2011, S. 1, s. 45

⁴ **Ali Bozer**, Sigorta Hukuku, Ankara, 1965, s. 132; Ayrıca: **Ünan**, s. 320; Karş. Sözleşmede gösterilmediği halde esaslı unsur yokluğu nedeniyle sözleşmenin geçersiz olabileceği şeklinde: **İrem Aral**, “Sigorta Sözleşmelerinde Prim Ödeme Borcu”, MÜHF-HAD, C. 13, S. 3-4, s. 122; Ayrıca bkz. **Haydar Arseven**, Sigorta Hukuku, İstanbul, 1991, s. 120, Yazar kural olarak sözleşmenin kurulmamış olacağı ancak zorunlu tarifenin söz konusu olduğu hallerde tarifeye zımni gönderme yapıldığı gerekçesiyle sözleşmenin kurulmuş olacağı görüşündedir. Alman hukukunda primin taraflarca serbestçe belirlenebileceği, tutarın kararlaştırılmamış olduğu ihtimallerde sigortacının tarifesinin örtülü kabulünün söz konusu olabileceği şeklinde: **Ulrich Knappmann**, Prölss/Martin-Versicherungsvertragsgesetz: VVG 29. Auflage, 2015, §33 N. 3; **Frank Baumann**, Das neue Versicherungsvertragsgesetz, Freiburg-Berlin-Münih, 2008, s. 93

⁵ **Alexandre Guyaz**, “L’assurance de protection juridique dans les dossiers de responsabilité civile / Introduction”, Les relations entre la responsabilité civile et les assurances privées Colloque du droit de la responsabilité civile 2015 Université de Fribourg, 2016, s. 142; **Felix Rajower**, “Die Einforderung von Versicherungsprämien nach VVG”, AJP 2002, s. 502; Karş. **Rayegan Kender**, Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, 14. Bası, İstanbul, 2015, s. 174. Yazara göre sigortacının yapacağı ödeme tutarının tayin edilmiş olması halinde, primin tespit edilmiş olması gerekli değildir. Riziko, süre ve bedel nazara alınarak prim belirlenebilir. Şu var ki sigorta priminin en azından her halde belirlenebilir olduğu fikrimizce kabul edilemez.

⁶ Zarar sigortalarında sigorta tazminatı, can sigortalarında sigorta bedeli terimleri sigortacının edimini ifade etmek için kullanılan terimlerdir. Bu çalışma esas olarak zarar sigortalarını konu edinse de, sigorta sözleşmesine ilişkin genel olarak yapılan açıklamaların da bulunması nedeniyle, kapsayıcı olması açısından sigortacının ödeme yapma borcu ifadesi kullanılmıştır.

⁷ **Şaban Kayıhan**, Sigorta Sözleşmesinde Prim Ödeme Borcu, Ankara, 2004, s. 93; **Aral**, s. 117; **Huriye Kubilay**, Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku, İzmir, 1999, s. 40; **Kender**, s. 235. Belirtmek gerekir ki sigortacının edimini rizikoyu taşıma edimi olarak kabul eden görüş bakımından prim ödeme borcu bu edimle mübadele edilir. Primin, sigortacı tarafından satılan teminatın karşılığı olduğu şeklinde: **Lambert-Faivre**, N. 430

⁸ **Kender**, s. 235; **Işıl Ulaş**, Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Ankara, 2012, s. 56; TTK m. 1452/II uyarınca TTK m. 1430/II hükmü emredici olup bu maddeye aykırılık halinde kısmi hükümsüzlük söz konusu olmaktadır: **Ünan**, s. 557

itibarıyla ifa yerine veya ifa uğruna eda yolu ile ifa edilebilmesine ilişkin olarak TTK m. 1430/II düzenlemesi, taksitlendirilmiş primlerde dahi ilk taksitin nakden ödenmesi gerektiğini belirtmektedir. Dolayısıyla bu düzenlemeden, tarafların ifa yerine ve ifa uğruna edaya ilişkin olarak anlaşmalarının kısıtlandığı anlaşılmaktadır.

Prim borçlusu, taksitlendirilmiş primlerde sonraki taksitleri ifa etmek uğruna⁹ kambiyo senedi verebilir¹⁰. Kambiyo senedi yerine yazılı borç ikrarı verilmesi, alacak temlikli veya senedin ifa yerine verildiğinin kabul edilmesi emredici düzenlemeye aykırılık nedeniyle hükümsüz olur¹¹, ilgili prim taksiti ifa edilmemiş sayılır.

Kambiyo senedinin tahsil edilmesiyle prim ödeme borcu da ifa edilmiş olur¹². İfa uğruna eda söz konusu olduğundan kambiyo senedinin tahsil edilmesi bakımından sigortacı, sigorta ettirene karşı vekil gibi sorumludur¹³. Sigortacının senedi, ifa uğruna eda anlaşmasıyla doğan vekâlet benzeri hukuki ilişkiden kaynaklanan özen borcuna aykırılık nedeniyle tahsil edememesi durumunda TBK m. 192 hükmü uygulanır ve prim borcu özen borcuna uygun davranılması halinde ne ölçüde tahsilat sağlanabilecek ise o ölçüde sona erer. Zira ifa uğruna edada, alacaklının özen borcuna aykırılığı doğrudan doğruya para çevirme süreciyle ilgiliyse, alacaklının özen borcuna aykırılıktan doğan bir zarardan bahisle borçlunun borcu ile söz konusu tazminat alacağını takas etmesi yerine, genel bir ilkeyi ifade eden TBK m. 192 uygulama alanı bulur¹⁴.

⁹ Madde lafzında açıkça tahsil ile ifanın gerçekleşeceği düzenlendiğinden bu konuda bir tereddüt yoktur. Kaldı ki kambiyo senedi verilmesi kural olarak ifa uğruna eda oluşturur, böylece asıl alacak sona ermez (TBK m. 133/II). **Kemal Oğuzman/Turgut Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, İstanbul, 2015, N. 1783; **Hüseyin Ülgen/Mehmet Helvacı/Abuzer Kendigelen/Arslan Kaya**, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul, 2015, N. 289; **Fırat Öztan**, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 1997, s. 378-379; **Ünan**, s. 326

¹⁰ Nakden ödeme dışındaki ödeme şekilleri de ancak alacaklının rızası ile geçerlilik kazanabilir. Bu hususta: **Nami Barlas**, Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar, İstanbul, 1992, s. 9-10

¹¹ **Kayıhan**, s. 94. Ayrıca TTK m. 1452/II hükmüne de dayanılmaktadır: **Kender**, s. 243-244

¹² Bununla birlikte sigortacının, sigorta ettirenin verdiği kambiyo senetlerini hemen reddetmeyerek ifayı kabul etmiş gibi hareket etmesi durumunda, sigortacının riziko gerçekleştigi takdirde sigorta himayesi başlamış gibi sorumlu olacağı yönünde: Yarg. 11. HD., 27.11.1997, 7768/8645 (www.kazanci.com) Karar uyarınca teknik olarak bir tazminat ödenmesi söz konusu olmadığından, BK m. 44 (TBK m. 52) uyarınca indirim yapılması ise hukuki temel bakımından eleştiriye açıktır. Bu hükmün uygulanabilmesi için sigortacının sözleşmeye aykırılıktan ötürü tazminatla sorumlu olduğunun kabulü gerekirdi. Fransız hukukunda bu durumda kambiyo senediyle ödemenin bozucu şarta bağlanmış sayıldığı hakkında: **Lambert-Faivre**, N. 470; Posta çekiyle ödeme yapılan bir olayda İsviçre Federal Mahkemesi prim ödemesinin sigortacı hesabına aktarılmasıyla gerçekleşmiş olacağını kabul etmiştir: **Raymond Jeanprêtre**, "Le paiement de la dette au compte de chèques postaux du créancier", RVJ 1968, s. 260; ATF 55 II 200

¹³ Ayrıntılı bilgi için: **Baki İlkay Engin**, "İfa Uğruna Edim", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul, 2001, s. 855

¹⁴ **Engin**, s. 856; Ayrıca bu yönde anlaşılabilir şekilde: **Rona Serozan**, Borçlar Hukuku Genel Bölüm Üçüncü Cilt: İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, İstanbul, 2014, §7 N. 35; Aksi yönde takas mekanizmasının kullanılacağı fikrinde: **Ahmet Cemal**, "Edime Uygun İfa Kuralının Bir İstisnası Olarak İfa Uğruna Edim", İÜMHAD, C. 3, S. 5, s. 253-254

1.2. Sigorta ettirenin prim ödeme borcu ve sigortacının sigorta tazminatı veya bedeli ödeme borcu arasındaki karşılık ilişkisi

Yukarıda ifade edildiği üzere TTK m. 1401 hükmü gereğince prim borcu, sigortacının TTK m. 1427 hükmünde düzenlenen ödeme yapma borcunun karşılığını oluşturur. Bu itibarla, sigorta sözleşmesi kanun gereği tam iki taraflı (*sinallagmatik*) bir sözleşme sayılmaktadır. Şu var ki sigorta sözleşmesini tam iki taraflı kılan, Türk Ticaret Kanunu düzenlemesidir¹⁵. Salt borçlar hukuku açısından bakıldığında, sigorta sözleşmesinin tam iki taraflı sözleşme sayılması olanaklı değildir¹⁶. Çünkü prim borcunun karşılığını oluşturan sigortacının sigorta tazminatını veya bedelini ödeme borcu¹⁷ şarta bağlıdır¹⁸. Riziko (risk) adı verilen şart gerçekleşmedikçe, bu borç doğmaz. Bu şekilde sigorta sözleşmesi yürürlükte kaldığı sürede, şart gerçekleşmediği takdirde, sigortacı tarafından tahsil edilen primlerin iade edilmesi gerekirdi. Zira karşılık (*sinallagma*) ilişkisinde bir edim diğerinin varlık sebebinin oluşturur. Başka bir deyişle karşılıklı edimlerin kaderleri birbirine bağlanmıştır, mesela birinin imkânsızlaşması diğerinin de sona ermesine yol açar (TBK m. 136/II). Nitekim sigortacının asli borcunun, ödeme yapmak olmasının bu sonuca yol açması karşısında, sigortacının asli ediminin tehlikeyi taşıma borcu olduğu ileri sürülmüştür¹⁹. Bu görüşe göre sigortacının asli edimine, sigortanın türüne göre sigorta tazminatı veya bedelini ödemek için ifaya hazırlık hareketi vasfındaki gerekli olan eylemleri veya işlemleri yerine getirmek dâhil olmaktadır. Böylece sigorta sözleşmesinin tam iki taraflı niteliği genel ilkelerle açıklanabilmektedir. Oysa bu görüş, sigortacının edimini açıklayışı bakımından yapay olduğu kadar ifa ile ifaya hazırlık fiillerini de iç içe geçirmektedir²⁰. Bu itibarla sigorta ettirenin prim ödeme ve

¹⁵ Kanunun açıkça düzenlediği hallerde, sigortacının edimine ilişkin tartışmanın kuramsal önemini kaldığı hakkında: **Karl Zieg**, Allgemeines Versicherungsvertragsrecht, 1994, s. 27

¹⁶ Sigorta sözleşmesinin olağan tam iki taraflı sözleşmelere göre farklılık arz ettiği şeklinde: **Zehra Şeker**, "Sigorta sözleşmesinin hukuki niteliği üzerine", [Nitelik], Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul, 2000, s. 1055

¹⁷ **Şeker**, Nitelik, s. 1048 vd.; **Can**, s. 273, Ancak yazar s. 311 vd.'nda sigortacının rizikoyu taşıma borcunun da bulunduğunu belirterek açıklamalarda bulunmaktadır. Karş. **Can**, Temerrüt, 155, dn. 3

¹⁸ **Theo Guhl**, Le Droit Fédéral des Obligations, Çeviri: René des Gouttes, Zürich, 1947, s. 699; **Karş. Bozer**, s. 117. Yazara göre sigortacının borcu doğmuştur ancak ödemesi kanuni şarta bağlıdır. Bu nedenle de sözleşme tam iki taraflı sayılmak gerekir. Benzer şekilde bkz. **Can**, Temerrüt, 155; Oysa burada doğmuş bir borcun ne zaman ödeneceğinin belirlenmesi yani vade söz konusu değildir. Ya şart gerçekleşir ve borç doğar veya şart gerçekleşmez ve borç doğmaz. Şart gerçekleşmeyince ifa edilmiş edimin de iadesi gerekir: **Oğuzman/Öz**, C. II, İstanbul, 2013, s. 354; **Turgut Öz**, Öğreti ve Uygulamada Sebepsiz Zenginleşme, İstanbul, 1990, s. 97-98. Sigorta sözleşmesinin şarta bağlı niteliğine ilişkin ayrıntılı tartışmalar için: **Bozer**, s. 121

¹⁹ **Şeker**, Nitelik, s. 1044-1045; Bu görüşte: **Kender**, s. 92 vd.; **Rayegan Kender**, "Zarar Sigortalarında Prim Ödenmemesinin Hukuki Sonuçları", Hukuk Araştırmaları, 1996, C. 10, S. 1-3, s. 753; **Kubilay**, s. 30; **Arseven**, s. 20; İsviçre hukukunda sigortacının rizikoyu üstlendiğini belirterek tam iki taraflı bir sözleşmenin bulunduğu görüşünde: **Corboz**, s. 247; **Thierry De Mestral**, La prime et son paiement, Lozan, 2000, s. 24 ve dn. 16; Yürürlükteki Türk Ticaret Kanununda bu eğilimin etkisi gözlemlenmektedir. Zira TTK m. 1421 hükmü kenar başlığı, "rizikoyu taşıma yükümlülüğü" şeklinde düzenlenmiştir.

²⁰ **Şeker**, Nitelik, s. 1051

sigortacının TTK m. 1427 uyarınca ödeme yapma borçları arasında kanun gereği bir mübadele ilişkisi tesis edildiği ve sigorta sözleşmesinin kural olarak tam iki taraflı sözleşmelere özgü hükümlere tabi tutulması gerektiği sonucunun kabul edilmesi daha uygundur.

1.3. Prim borçlusu

Prim borçlusu sıfatı, sigorta sözleşmesinin karşı tarafını oluşturan sigorta ettirene aittir (TTK m. 1430/I)²¹. Sigorta ettiren sıfatına birden fazla sahipse, TTK m. 7 gereği prim ödeme borcundan müteselsilen sorumlu olur²².

Para borcu olarak sigorta priminin bizzat sigorta ettiren tarafından ifasında sigortacının menfaati bulunmayacağından üçüncü kişi²³ de prim ödeme borcunu ifa edebilir²⁴. Sigortacının üçüncü kişinin ifasını reddetmesi halinde, sigortacı alacaklı temerrüdüne düşer; primin üçüncü kişi tarafından TBK m. 107 uyarınca tevdi edilmesiyle de ifa hükmü doğar²⁵.

Başkası lehine sigorta sözleşmelerinde ise TTK m. 1431/IV uyarınca, primin tahsili için yapılan takip semeresiz kaldığında²⁶ durum sigortalıya bildirilirse ve sigortalı kabul ederse sigorta sözleşmesi kanun gereği sigortalıya devrolur²⁷. Böylece borçlu sıfatı da sigorta sözleşmesini devralarak sigorta ettiren sıfatını kazanmış olan başlangıçtaki sigortalıya geçer.

²¹ **Ünan**, s. 318; **Kayhan**, s. 137; **Gladys Laffely Maillard**, “Les assurances sur la vie, notamment les assurances de capitaux à prime unique, et leur traitement fiscal”, Archives 66, s. 623; Yarg. 11. HD., 2.3.1978, 893/946 (www.kazanci.com); Sigorta ettiren kavramı hakkında: **Aslıhan Sevinç Kuyucu**, Gemi Finansmanı Sözleşmeleri, İstanbul, 2016, s. 105 vd.

²² TTK m. 7 benzeri bir hüküm içermeyen İsviçre hukukunda bu durumda ancak İBK m. 143 (TBK m. 162) hükmünde öngörülen şartların gerçekleşmesiyle müteselsil sorumluğun söz konusu olabileceği hakkında: **Rajower**, s. 502

²³ **Willy Koenig**, Droit des assurances, (Çeviri: André Möckli), Lozan, 1942, s. 55

²⁴ Fransız hukukunda aynı ilke: **Hubert Groutel**, Droit des assurances (Mémentos) [Kindle Elektronik Kitap formatında], Paris, 2015, N. 2359; Alman hukukunda, borçlunun şahsının önem taşımadığı hallerde üçüncü kişinin ifası mümkündür ancak borcunun itirazı varsa alacaklının ifayı reddetmeye kural olarak hakkı vardır (Al. MK §267). Alman Sigorta Sözleşmeleri Kanunu §34 ile, Al. MK §268’in yanında, sigortalı, sigorta tazminatı üzerinde rehin hakkı olan alacaklı ve lehdarın ifasını kabul yükümlülüğü sigortacıya yüklenmiştir: **Knappmann**, §34 N. 1 vd.

²⁵ **Halil Akkanat**, Alacaklı Temerrüdü Dışında Alacaklı Yüzünden Borcun İfa Edilemediği Başlıca Durumlar ve Sonuçlar, 1996, İstanbul, s. 98

²⁶ Takibin semeresiz kalması deyiminden takipte aciz vesikası verilmesi olarak anlaşılması gerektiği hakkında: **Talih Uyar**, “Takip Hukukunda Aciz Vesikası”, TBBD, 2007, S. 70, s. 357; Yarg. İç. BK. 6.11.1971, 5/3: “Ortağa müracaat şartlarından birincisi; şirket aleyhine yapılan icra takibinin semeresiz kalması halidir. (İcra takibinin semeresiz kalması) deyimini, borçlunun yeter miktarda mevcudu bulunmaması nedeniyle alacağın tamamen veya kısmen tahsil olunamamasını, aciz halini ifade eder ki kesin veya geçici aciz belgesi ile ispat olunur.”

²⁷ **Ünan**, s. 340; İsviçre hukukunda ise İSSK m. 18/II hükmü ile başka hesabına sigorta halinde, taraf olmayan sigortalıdan primlerin tahsil edilebilmesi belli koşullar altında kabul edilmiştir. Kanunun 18/III hükmü ise TTK m. 1431/V düzenlemesine paralel olarak başkası lehine sigorta sözleşmesi kurulduğu hallerde sigorta tazminatı veya bedeli borcu ile prim ödeme borcunun takas edilebileceğini düzenlemektedir. Bu hususlarda: **De Mestral**, s. 45 vd.; **Koenig**, s. 55; **Guhl**, s. 733

Sigorta sözleşmesinin, sigortacı ile sigorta ettirenin yetkisiz temsilcisi arasında kurulması ihtimaline ilişkin olarak TTK m. 1406/I ve II fıkralarında özel hüküm sevk edilmiştir. Buna göre, yetkisiz temsilci ilk sigorta döneminin primlerinden sorumlu iken, yetkisiz olarak temsil edilen sigorta ettiren, sigorta sözleşmesine icazet verebilmektedir. Bu hükümlerden hareket edilerek yetkisiz temsil halinde sigorta priminin borçlusunun yetkisiz temsilci olduğu ve icazet bulunmadıkça bir sigorta dönemi yürürlükte kalacak biçimde sigorta sözleşmesinin kurulduğu kabul edilemez. Burada, kanun tarafından yetkisiz temsilciye yüklenmiş, bir sigorta dönemine ilişkin prim tutarında²⁸ götürü ve *culpa in contrahendo* kökenli bir tazminat²⁹ söz konusudur³⁰. Aksi halde, kanunda bu şekilde düzenlenmiş haliyle yetkisiz temsil ile kurulmuş sigorta sözleşmesinin varlığını açıklamak olanaksızdır. Zira bu varsayımda, üçüncü kişi lehine kurulmuş bir sözleşme olmamasına karşın; yetkisiz temsilci, tarafı olmadığı sözleşmeden doğan prim ödeme borcunun borçlusu olurken, adına böyle bir sözleşme kurulduğundan haberdar dahi olmayabilecek sigorta ettiren, sözleşmeye taraf olmakta, bu sözleşmeden doğan haklara sahip olmakta, prim ödeme borcu haricindeki borç ve külfetlerine de katlanmaktadır. Bu tablonun, borçlar hukuku ve sözleşmenin kurulmasına ilişkin ilkelerle açıklanması mümkün değildir. Bu itibarla TTK m. 1406/I hükmünün ifade bakımından yerinde olmadığı ifade edilmek gerekir, çünkü sigorta sözleşmesi kurulmuş izlenimini doğurmaktadır.

TTK m. 1406/I, salt yetkisiz temsilcinin sorumluluğunu düzenler. Bu durumda da, genel hükümlere uygun olarak, yetkisiz temsil ile sigortacı ve sigorta ettiren arasında kurulmuş ve askıda hükümsüz bir sigorta sözleşmesi bulunmaktadır. TTK m. 1406/II uyarınca yetkisiz olarak temsil olunan sözleşmeye icazet vererek, bu sözleşmeye geçerlilik kazandırabilir. İcazet verilmemesi halinde ise işlem kesin olarak hükümsüz olur; ancak TTK m. 1406/III uygulanabilir ise, yani yetkisiz temsilcinin menfaati söz konusu ise, sözleşmeye yetkisiz temsil olunanın icazet verilmemesi halinde sigorta sözleşmesi, sigortacı ile yetkisiz temsilci arasında kurulmuş varsayılır³¹.

²⁸ Geçerli bir sigorta sözleşmesi kurulması halinde sigortacının elde edeceği edim, bu tutara eşit olduğundan, TTK m. 1406/I hükmünde düzenlenmiş götürü tazminatı aşan zarar tutarının talep edilip edilemeyeceğine ilişkin bir tartışma pratik olarak söz konusu olmayacaktır. Kuramsal olarak, götürü tazminatı aşan tutar bakımından sigortacının talepte bulunma imkânı bulunmak gerekir. Burada amaç, yetkisiz temsilciyi korumak ve sorumluluğunu sınırlamak olmayıp aksine sigortacıyı himaye etmektir.

²⁹ Yetkisiz temsilcinin sorumluluğunun *culpa in contrahendo* temelli olduğu hakkında: **Necip Kocayusufpaşaoğlu**, Borçlar Hukuku Genel Bölüm I, İstanbul, 2014, §49 N. 27; **Pierre Tercier/Pascal Pichonnaz/H. Murat Develioğlu**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2016, N. 435. Ayrıca madde lafzında kusura ilişkin bir şart koşulmamaktadır. Yetkisiz temsilcinin sorumluluğu da kural olarak kusura bağlı olmadığından yetkisiz temsilcinin bu madde uyarınca sorumlu tutulması için kusurun gerekmediği kabul edilmelidir. Karş. **Ulaş**, s. 77, Yazar yetkisiz temsilcinin primden dolayı sorumlu olacağını belirtmektedir.

³⁰ Aksi yönde: **M. Murat İnceoğlu**, Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul, 2009, s. 452; Yetkisiz temsilcinin primden sorumlu tutulduğu şekilde: **Atamer**, s. 46. Ayrıca karş. **Zehra Şeker Ögüz/Aslıhan Sevinç Kuyucu**, Yeni Türk Ticaret Kanununda Sigorta Hukuku, İstanbul, 2011, s. 8

³¹ Bu konuda toparlama yapmak gerekirse, sigorta ettirenin yetkisiz olarak temsil edildiği bir durumda, temsil yetkisinin eksikliği nedeniyle askıda hükümsüz bir sigorta sözleş-

1.4. Prim alacaklısı

Sigorta priminin alacaklısı, sigorta sözleşmesinin tarafı olarak sigortacıdır. Sigorta sözleşmesinde sigortacı olarak birden fazla sigorta şirketi yer alıyorsa, TBK m. 169 hükmü koşulları gerçekleşmediği takdirde, TTK m. 7 hükmü teselsül karinesini sadece borçluluk bakımından öngördüğünden, sigortacılar primi kısmi alacaklı olarak talep edebilir³². Bununla birlikte sigortacıların, adi ortaklık oluşturarak ve bu sıfatla sigorta sözleşmesini sigorta ettirenle kurmaları halinde TBK m. 638/I hükmü nedeniyle elbirliği suretiyle alacaklı sıfatını kazanmış olması mümkündür.

Sigorta primi, sigortacı veya sigortacının temsilcisine³³ eda edilmekle ifa edilmiş olur. Sigortacı, prim alacağını temlik etmişse alacaklı sıfatı primi temlik eden kişiye geçer. Bu durumda, sigorta ettirenin prim borcu ile sigortacının ödeme yapma borcu arasındaki karşılık bağı kırılacağından, prim ödeme borcunda sigorta ettirenin temerrüde düşmesi halinde prim alacağını devralan kişi sadece aynen ifa ve gecikme tazminatı yani prim ödeme borcunun ifası ile temerrüt faizi ve aşkın zararın giderilmesini talep edebilir³⁴. Keza alacağını devretmiş sigortacı da, primi talep hakkı bulunmadığından, temerrüde ilişkin aşağıda değinilecek sonuçlara başvuramaz.

1.5. Primin belirlenmesi

Sigorta primini belirlenmesi konusunda taraflar, primin para borcu olması dışında sözleşme serbestisinden faydalanırlar. Prim tutarı, primin değişme koşulları gibi konularda taraflar dilediği düzenlemeyi kabul edebilir. Prim tutarının sigortacılık tekniği uyarınca hesaplanması aktüerya biliminin konusudur³⁵. Sigortacılık tekniği bakımından taraflarca kararlaştırılmış prim tutarı-

mesi sigortacı ile yetkisiz olarak temsil olunan sigorta ettiren arasında kurulur. Sigorta ettiren icazet verdiği takdirde tümüyle geçerli bir sözleşmenin sonuçları doğar. İcazet verilmediği veya verilmeyeceği anlaşıldığı takdirde, bu sözleşme kesin hükümsüz olur ve yetkisiz temsilci TTK m. 1406/I uyarınca *culpa in contrahendo* esasına göre sigortacıya karşı sorumlu tutulur; bununla birlikte yetkisiz temsilcinin menfaati bulunuyorsa icazet verilmemesi üzerine sözleşmenin sigortacı ve yetkisiz temsilci arasında kurulmuş olduğu farz edilir ve birinci fıkra uygulama alanı bulmaz (TTK m. 1406/III). Bkz. **Zehra Şeker Ögüz**, *Sözleşme Öncesi İhbar Görevi*, İstanbul, 2010, s. 71 vd.

³² Aynı yönde: **Rajower**, s. 503; Müşterek sigorta hakkındaki hükümde birden fazla sigorta sözleşmesinin yapılması düzenlenmiş iken, tek bir sigorta sözleşmesinde birden fazla sigortacının bulunması durumu açıkça hüküm altına alınmamıştır. Müşterek sigorta hakkında: **Merih Kemal Omağ**, “Özel Sigorta Hukukunda Rizikonun Dağıtılması İlkesi”, İKÜHFD, C. 1, S. 1-2, 2002, s. 104-106; **Kübra Yetiş Şamlı**, “Birden Çok Sigorta”, İÜHF M, C. 63, S. 1-2, 2005, s. 313; **Samim Ünan**, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku Cilt II Birinci Bölüm: Zarar Sigortaları*, İstanbul, 2016, s. 175 vd.

³³ Temsil yetkisi bulunmuyorsa, temsilciyle işlem yapanın korunduğu istisnai haller saklı kalmak üzere, ifa sonucu doğmaz. Bu bakımdan acentenin primi tahsil yetkisinin varlığı önem taşır: Yarg. HGK., 3.3.2010, 17-98/120 (www.kazanci.com)

³⁴ **Vedat Buz**, *Borçlu Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme*, [Sözleşmeden Dönme], Ankara, 1998, s. 303-304; Ancak karş. **Vedat Buz**, *Yenilik Doğuran Haklar*, Ankara, 2005, s. 323

³⁵ Bu çerçevede sigorta edilen riskin oranlı parasal ve orantılı karşılığının prim olduğu şeklinde: **Pierre-Grégoire Marly**, *Droit des assurances (Cours)*, Paris, 2013, N. 18

nın kabul edilmez olmasının, sigorta sözleşmesinin geçerliliği üzerinde bir etkisi yoktur³⁶.

Tarafların sigorta primini belirleme hususundaki özgürlükleri Sigortacılık Kanunu'nun 12. maddesinde sigortacı bakımından ifade edilmiştir. Hüküm uyarınca sigorta şirketleri sigorta primlerini belirleme serbesttirler. Buna karşılık zorunlu sigortalara ilişkin tarifelerin, hazine müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarafından tespit edilerek Resmi Gazete'de yayımlanacağı düzenlenmiştir. Böylece zorunlu sigortalar bakımından sigorta şirketleri, ilgili tarifeye bağlı olmaktadır. Sigorta şirketi açısından bu durum primin belirlenmesi için idari yönden bağlayıcıdır. Bununla birlikte Sigortacılık Kanunu m. 12'nin, TBK m. 27 anlamında bağlayıcı olup olmayacağı konusunda açıklık yoktur. Başka bir deyişle Resmi Gazete'de yayınlanan tarifeye aykırı şekilde primin belirlendiği sigorta sözleşmesinin akibeti düzenlenmemiştir.

Sigortacılık Kanunu m. 12, sigorta sözleşmesinin içeriğine ilişkin olması nedeniyle bu hükme aykırılık kesin hükümsüzlük sonucunu doğurmalıdır³⁷. Tespit edilen tarife, bir yandan sigorta ettirmek zorunda olan kişilerin aşırı prim yüküyle karşılaşmasını engellerken, diğer yandan sigortacıların sürdürülebilir bir prim geliri elde edebilmesini sağlamaktadır. Bu bakımdan da resmi tarifinin sadece idari alanda sonuç doğurmaması gerektiği ifade edilebilir. Sözleşmenin tümüyle kesin hükümsüz sayılması, düzenlemenin amacına aykırı düşer; zira zorunlu sigortanın himayesi sağlanmamış olur. Dolayısıyla burada kısmi hükümsüzlük doğar, prime ilişkin sözleşme düzenlemesi tümüyle hükümsüz olur ve bu hüküm yerine resmi tarife uyarınca üzerinde anlaşılması gereken prim geçer³⁸. Bu sonuç, TTK m. 1530/I hükmünün de gereğidir³⁹.

1.6. Primi ifa zamanı

Borç, kural olarak doğmakla muaccel olur (TBK m. 90). Bu ilke, sigorta primi borcu için de geçerlidir. TTK m. 1431/I⁴⁰ uyarınca sigorta primi, sigorta sözleşmesinin kurulmasıyla birlikte ödenmek gerekir. Aynı düzenlemede kara ve deniz eşya taşıma sigorta sözleşmeleri istisna tutularak, ödemenin sigorta poliçesinin karşılığında yapılacağı belirtilmekle birlikte, poliçenin teslimi⁴¹ muacceliyet koşulu değildir⁴².

³⁶ Sigorta tekniğinin primin belirlenmesi bakımından dikkate alınan harici bir unsur olduğu şeklinde: **Marcel Fontaine**, *Essai sur la nature juridique de l'assurance-crédit*, Brüksel, 1966, s. 122 vd.

³⁷ **Kocayusufpaşaoğlu**, §42 N. 24

³⁸ **Kocayusufpaşaoğlu**, §44 N. 21

³⁹ Yürürlükten kalkan TTK döneminde muadil düzenleme m. 1466 bakımından: **Veysel Başpınar**, *Borç Sözleşmelerinin Kısmi Butlanı*, Ankara, 1998, s. 169; Ayrıca bkz. **Nagehan Kırkbeşoğlu**, *Türk Özel Hukukunda Kısmi Hükümsüzlük*, İstanbul, 2011, s. 223 vd.

⁴⁰ İSSK m. 19 uyarınca da aksine anlaşma yoksa sigorta primi sözleşmenin kurulmasıyla muaccel olur.

⁴¹ Poliçenin teslim alınmış olması primin veya prim taksitlendirilmişse ilk taksitin tahsil edildiğine ilişkin bir karine oluşturur. Zira aynı anda ifanın öngörüldüğü tam iki taraflı sözleşmelerde de bir edimin ifa edilmiş olması karşılık edimin alındığına karine oluşturmaktadır. Sigorta sözleşmesinde: **Ulaş**, s. 57-58; Satış sözleşmesi örneğinde: **Cevdet Yavuz**, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, İstanbul, 2014, s. 219, Yarg. 19. HD., 4.5.2010, 10591/5483: "B.K.nun 182/2.maddesi uyarınca "Hilafına adet veya mukavele mevcut değil ise satıcı ile alıcı borçları aynı zamanda ifa etmekle mükelleftirler". Bu-

Police düzenlenmesi ve teslimi, sigortacının yan borçlarından birisini oluşturur (TTK m. 1424). Poliçenin tesliminin muacceliyet koşulu olarak kabul edilmesinde yerinde olmaz. Bu, bir muacceliyet koşulu olsa idi primin sözleşme kurulduğu anda ödeneceğinin belirtilmesine yasadaki gerek duyulmazdı; primin, poliçe teslim edildiğinde ödeneceğini ifade etmek yeterli olurdu. Kanun koyucu bu düzenleme ile poliçenin teslim borcu ifa edilmediği takdirde, sigorta ettirene, ödemezlik defii benzeri⁴³ primi ifadan kaçınma defii sağlamaktadır⁴⁴. Sigorta ettiren bunu ileri sürdüğü takdirde, geçmişe etkili olarak defii sonuç doğuracak, sigortacının ifa ve ifaya ilişkin tüm istemleri defii ile bastırılmış olacaktır⁴⁵.

Taraflar, primin taksitle ödenmesini de kararlaştırabilir. Bu durumda yukarıdaki açıklamalar salt ilk taksit için geçerli olur. Sözleşme taraflarının primin muacceliyetine ilişkin olarak yaptığı anlaşmaların, taksitlerin vadelerinin, yasadaki ifadeyle ödeme zamanının, taksitlerini tutarının ve temerrüdün sonuçlarının poliçe ile birlikte yazılı olarak verilmesi yahut poliçeye derç edil-

na göre asıl olan peşin satıştır. Peşin satışta mal ve satış bedelinin aynı anda verildiğine dair yasal karine mevcuttur Bu durumda mahkemece somut olay bakımından ispat külfetinin yasal karinenin aksini iddia eden davacıda olduğu gözetilmeden ispat külfetinin tayininde yanılıya düşülerek" (www.kazanci.com); Karş. **Kender**, s. 240, dn. 166

⁴² Aksi yönde: **Ünan**, s. 334; **Kayıhan**, s. 149; **Ulaş**, s. 78; **Aral**, s. 132; **Can**, s. 281; **Samin Ünan**, Hayat Sigortası Sözleşmesi, İstanbul, 1998, s. 110; **Arseven**, s. 122; **Kender**, s. 240. Yazar poliçenin teslimi ile birlikte muacceliyet ve temerrüdün gerçekleşeceğini kabul etmektedir. Yazara göre poliçe teslim edilirken primin tahsili de talep edilecek ve bu da temerrüt ihtarı hükmünde olacaktır. Türk öğretisinde poliçenin teslim edilmesinin muacceliyet koşulu olarak kabul edildiği hakkında: **Rayegan Kender**, "Poliçe verme yükümlülüğüne aykırılıktan doğan hukuki sonuçlar", [Poliçe verme yükümlülüğü], Sigorta Hukuku Dergisi, 1997, s. 10; Karş. **Ayli**, s. 66 vd. ve 140, Yazar sigorta ettirenin defii niteliğinde olan hapis hakkı benzeri bir primi alkoyma hakkının bulunduğu fikrindedir.

⁴³ Ödemezlik defii salt karşılık ilişkisi içindeki edimler hakkında kullanılabilir (Hangi edimlerin ödemezlik definin kapsamına gireceğine ilişkin olarak güven ilkesinden faydalanılacağı hakkında bkz. ve karş. **Serozan**, §6 N. 19; **Herdem Belen**, 6098 sayılı Borçlar Kanunu (Kısa Şerh), İstanbul, 2014, s. 205). Yasal düzenleme ile yan borç olan poliçenin teslimi sanki karşılık ilişkisindeymiş gibi sigorta ettirenin prim ödeme borcunu ifa etmekten kaçınmasını sağlamaktadır. Karş. Asli edimin ifa edilmemesi söz konusu olmadığından ödemezlik definin uygulanamayacağı görüşünde: **Ayli**, s. 65

⁴⁴ Karş. **Kayıhan**, s. 152, dn. 272, Yazar burada karşılıklı edimler arasında ilişki olmadığından ödemezlik definin söz konusu olmadığını kabul etmektedir. Şu var ki yazarın kabul ettiği görüş uyarınca sigorta primi muaccel olmadığından itiraz söz konusu olması gerekmektedir, defii tartışmasına yer olmamaktadır. Şu var ki öğretilerde bir görüş ödemezlik definin varlığının alacağın muacceliyetine engel olacağını savunmaktadır. Sigorta hukukundaki hâkim görüş, bu şekilde gerekçelendirilebilse de defii hakkının kendiliğinden sonuç doğurması defii hakkının doğasıyla uyumsuzdur. Dolayısıyla bu açıdan da poliçenin teslim edilmemesi olmasının prim ödeme borcunun temerrüdüne engel olacağı savunulamaz. Bu hususta: **Oğuzman/Öz**, C. I, N. 1115; **Haluk N. Nomer**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2015, s. 340; **Barlas**, s. 73-74

⁴⁵ Ödemezlik defii bakımından bu yönde: **Barlas**, s. 112; **Nomer**, s. 340; **Belen**, s. 205; Definin etkisinin temerrüt anından veya definin doğumundan itibaren mi doğacağı hususunda: **Vedat Buz**, "Ödemezlik Definin Borçlu Temerrüdüne Etkisi", BATİDER, C. 29, S. 4, Eylül 2013, s. 103 vd.

mesi gerektiği TTK m. 1431/II ile hüküm altına alınmıştır⁴⁶. Bu halde çözülmesi gereken iki mesele akla gelmektedir. Birincisi, kuramsal olarak poliçede bu hususların hiç belirtilmemiş olması, ikincisi ise kararlaştırılandan farklı olarak poliçeye aktarılmış olmasıdır.

Poliçe bir ispat aracından ibarettir⁴⁷. Poliçe verilmediği takdirde dahi sigorta sözleşmesi tüm hükümleriyle yürürlükte olup sözleşmenin ispatı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na tabidir. İspat aracı olan poliçenin sözleşmede yer alan değinilen hususları içermemesi sözleşmenin içeriğini değiştirmez veya sözleşmenin belirli hükümlerinin ileri sürülmesine engel olmaz. Sigortacı, sadece poliçenin teslim borcunda⁴⁸ temerrüde⁴⁹ düşmesinden kaynaklanan olumsuz zararı gidermekle yükümlü olur⁵⁰. Bu husus dikkate alındığında, sigorta poliçesinde primin taksitle ödeneceğinin, vade tarihlerinin, taksit tutarlarının ve temerrüt sonuçlarının yer almamasının herhangi bir yaptırımı olmaması gerekir. Sigorta ettiren, primlerin taksitle ödeneceği, taksit tutarı gibi hususları genel hükümler uyarınca ispat edebilir. Yoksa sigortacının bu yükümlülüğü yerine getirmemesi sigorta ettirenin aleyhine bir sonuç doğurur. Primin vadeye bağlanması kural olarak sigorta ettiren lehinedir.

Temerrüdün sonuçlarının da poliçede yer almasının da ayrı bir hukuki sonucu olmaz. Bu hükümler poliçeye derç edilmese dahi prim ödeme borcunun ifa edilmemesi halinde borca aykırılık ve temerrüt sonuçları gerçekleşir. Aksi halde hiçbir zaman temerrüdün sonuçlarının gerçekleşmeyeceği gibi bir sonuç ortaya çıkar. Temerrüde ilişkin Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan sonuçlar kanun gereği doğar ve TTK m. 1452 uyarınca Türk Ticaret Kanunu bakımından sadece sigorta ettiren lehine değiştirilebilir. Bu durumda temerrüde ilişkin sonuçlara poliçede yer verilmemesi halinde, düzen-

⁴⁶ Poliçenin eki olacağı şeklinde: **Kender**, s. 247; Bu hükmün sigortacının bilgilendirme yükümlülüğünün bir görünümü olduğu hakkında: **Şeker Ögüz/Sevinç Kuyucu**, s. 38; **İrem Aral Eldeleklioğlu**, "6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Sigorta Ettirenin Prim Ödeme Borcu", İTİCUSBD, Yıl: 11, 2012/2, S. 22, s. 217

⁴⁷ **Kender**, s. 184; **Can**, s. 257, **Ulaş**, s. 64; **Kubilay**, s. 52; İFM, 5C_48/2007 (www.swisslex.ch): "Poliçedeki prim tutarı, sözleşme ile tutmuyorsa geçersizlik söz konusu olmaz. Poliçe, anlaşmanın içerik ve varlığını ispat aracından ibarettir." Ayrıca, poliçe sigorta sözleşmesinin ispatı için tek delil değildir: **Ünan**, s. 244; Yürürlükten kalkan mevzuat açısından poliçenin sigorta sözleşmesinin ispatı için kesin ve münhasır delil olduğu görüşünde: **Bozer**, s. 134

⁴⁸ Yan borç olduğu şeklinde: **Kender**, s. 179; **Kender**, Poliçe verme yükümlülüğü, s. 8

⁴⁹ Yasada gecikme denilmekle birlikte teknik anlamda temerrüt, borçlunun, poliçe teslim etme borcuna zamansal aykırılık nedeniyle sorumluluğunu doğurabilir. Madde metninde sigortacının kusurlu olması gerektiği yönünde ibare olmamakla birlikte tazminat sorumluluğunda asıl olanın, temerrütte dahi, kusur sorumluluğu olduğu nazara alınarak, sigortacının kusursuzluğunu kanıtlayarak sorumluluktan kurtulmasına olanak tanınmak gerekir.

⁵⁰ Bu hususta geniş bilgi için: **Kender**, Poliçe verme yükümlülüğü, s. 7 vd.; **Ünan**, s. 246; Karş. Yürürlükten kalkan mevzuata göre olumsuz zararın da istenebileceği şeklinde: **Bozer**, s. 140-141. Yazar sigorta ettirenin sözleşmeden dönmesi ihtimaline dayalı olarak bu hususu belirtmektedir. Ancak poliçe verilmesi asli bir borç oluşturmadığından sözleşmeden genel hükümlere göre dönülmesi mümkün olmayacaktır. Söz konusu zararın olası kapsamı için: **Ünan**, s. 168 vd. Ayrıca karş. **Ayli**, s. 68, Yazar asli borçta temerrüt olmamasına rağmen tam iki taraflı sözleşmelere özgü temerrüt hükümlerine başvurulabileceği görüşündedir.

lemenin hukuken sonuç doğurmaması yine sigorta ettiren aleyhine olacaktır. Sigorta ettiren aleyhine olan ve Türk Ticaret Kanunu kapsamında kalan hükümler de, yukarı da değinildiği üzere, poliçenin ispat aracı olması niteliği gereği yine de sigorta ettirene karşı ileri sürülebilir. Böylece hükümde yer alan her husus bakımından da aynı sonuca ulaşılmış olmaktadır.

Poliçede tarafların sigorta sözleşmesini kurarken kararlaştırdıkları koşullardan farklı hükümlerin yer alması, maddi hukuk yönünden, teyit mektubunda yer alan ve asıl sözleşmeden sapan hükümlerin bulunmasıyla özdeş bir durum yaratmaktadır. Sözleşme hükümlerinden farklı hükümler içeren teyit mektubu, sözleşmenin tadiline yönelik bir icap oluşturur⁵¹. Teyit mektubunu alan kişinin susmasına kabul sonucunun bağlanabilmesi için susmanın, karşı taraf bakımından güven kuramı⁵² çerçevesinde yorumlanması gereklidir⁵³. Buna göre, sözleşme hükümlerinden esaslı olarak sapılması halinde karşı tarafın teyit mektubuna itiraz etmemesine teyit mektubunu gönderen tarafın güven duymakta haklı olmayacağı, buna karşılık yan noktalarda farklı hükümler içermesi halinde susmaya tadil icabının kabulü olarak güven duymakta haklı olabileceği ifade edilmektedir. TTK m. 1425/II hükmünde ise anılan sonuçtan farklı bir çözüm öngörölmüştür⁵⁴.

Sigortacının, sözleşmeden ayrılarak poliçeye sigortalı, lehtar ve sigorta ettiren aleyhine hüküm eklemesi halinde, bu hükümlerin geçersiz olacağı hükme bağlanmıştır (TTK m. 1425/II). Burada genel hükümler nazara olarak bir yorum yapmak yerinde olur. Poliçeye aleyhe eklenen hükümler sigorta sözleşmesinin tadiline yönelik bir icap teşkil eder⁵⁵. Bu hükümlerin açıkça kabul edilmesi karşısında sözleşme de tadil edilmiş olur. Düzenleme ile önüne geçilen, güven kuramı ile, sigorta ettirenin, aleyhine hükümler içeren poliçeye ilişkin olarak susmasının kabul olarak yorumlanmasıdır. Aslında güven kuramı uyarınca da sigorta ettirenin aleyhine olan hükümlere ilişkin susmasına kabul sonucunu bağlamak istisnai hallerde mümkün olabilirdi. Böylece, poliçe ile sigorta sözleşmesinin tadil edilmesine yönelik icapta bulunmak yasaklanma-

⁵¹ **Kocayusufpaşaoğlu**, §14 N. 7

⁵² Sigorta sözleşmesi de irade beyanlarının yorumlanmasına ilişkin ilkelere ve özellikle güven kuramına tabi olur. Bkz. ATF 135 III 410; ATF 135 III 1; **Guillaume Etier**, "Droit des assurances privées", JdT 2011 II, s. 172; **Emine Yazıcıoğlu**, Tekne Sigortası Sözleşmesi, İstanbul, 2003, s. 57; Bu çerçevede *in dubio contra stipulatorem* gibi ilkeler dikkate alınacak ve sigortacı aleyhine yorum yapılması söz konusu olabilecektir. **Corboz**, s. 256; ATF 123 III 264

⁵³ **Kocayusufpaşaoğlu**, §14 N. 9 vd.

⁵⁴ Ayrıca bu konuda: **Ünan**, s. 252 vd. İsviçre hukukunda ise bu hususta açık hüküm sevk edilmesi yoluna gidilmiştir. İSSK m. 12 uyarınca poliçede sigorta sözleşmesinden farklı hükümler varsa, poliçenin eline geçmesinden itibaren sigorta ettiren itiraz etmezse, poliçede yer alan yeni hükmü varsayım olarak kabul edilmiş sayılır. Bkz. **Guhl**, s. 702; **Corboz**, s. 251; **Etier**, s. 172; İFM, 16.12.2011, 4A_219/2011 (www.swisslex.ch); **Franz Werro/Pascal Pichonnaz/Anne-Christine Fornage**, "Jurisprudence choisie en droit des contrats", La pratique contractuelle 3 Symposium en droit des contrats, 2012, N. 85. Bununla birlikte yasa her bir poliçede bu hususun belirtilmesi gerektiğini de düzenlemiştir: **Roland Brehm**, "Droit des assurances privées", JdT 2009 I, s. 29-30; İFM, 29.4.2008, 4C_98/2007 (www.swisslex.ch): Kararın gerekçesine göre İSSK m. 12 bir kabul faraziyesi öngörmekte olsa da bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmemiş olması sigortacının sözleşmesel sorumluluğunu doğuracaktır.

⁵⁵ Bu yönde: **Kender**, s. 182 ve 184

mıştır, sadece susmanın kabul olarak yorumlanması önlenmiştir. Dolayısıyla sigorta ettiren, bu icabı açıkça kabul ederse, sigorta sözleşmesi poliçedeki hükümlere göre değiştirilmiş olacaktır. Buna karşılık, sigorta ettiren, sigortalı ve lehtar aleyhine olmayan poliçeden bulunan farklı hükümlerin doğrudan doğruya sigorta sözleşmesini tadil etmesi gibi bir sonuca varılması isabetli olmaz⁵⁶. Bu halde de sözleşmenin tadiline yönelik bir icap vardır ve herhangi bir yasaklama da öngörülmediğinden sigorta ettirenin bu icaba karşılık susması güven kuramına göre yorumlanmak gerekecektir.

Bu itibarla, primlerin taksitle ödenmesi, temerrüdün sonuçları⁵⁷, vade tarihi gibi hususlardan sigorta sözleşmesinin kurulması esnasında kabul edilen hükümlerden farklı bir düzenleme poliçeye eklendiğinde, bu bir tadil icabı olarak hüküm ifade eder; sigortalı, sigorta ettiren ve lehtar aleyhine olup olmamasına göre yukarıda belirtilen sonuçlar doğar.

1.7. Prim ödeme borcunu ifa yeri

Bir para borcu olarak sigorta prim ödeme borcunun, genel hükümler çerçevesinde sigortacının ödeme anındaki yerleşim yerinde ifa edilmesi gerekirken, TTK m. 1432 hükmü ile bu borcun ifa yeri, sigorta ettirenin sigorta sözleşmesinde yer alan adresi olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla kural, alacaklı sigortacının sigorta ettirenin sözleşmede yer alan adresinden prim borcunu tahsil etmesidir. Sigortacı, ancak primi tahsil için sigorta ettirenin adresine gelmesi halinde ifayı kabul hazır addedilebilecek ve sigorta ettireni temerrüde düşürebilecektir⁵⁸. Pratikte binlerce sigorta sözleşmesi akdetmiş ve binlerce sigorta ettireni bulunan sigortacı açısından bu hüküm elverişsizdir⁵⁹. Düzenlemenin aksinin kararlaştırılması kanunda da açıkça belirtildiği gibi olanaklı-

⁵⁶ Karş. Lehe değişikliklerin geçerli olduğu şeklinde: **Ulaş**, s. 65

⁵⁷ Temerrüde ilişkin olarak, salt Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan hükümler nisbi emredicidir. Bu itibarla 3095 sayılı kanundan daha yüksek bir temerrüt faizi oranı veya götürü bir tazminat da temerrüt faizine ilişkin emredici hükümler çerçevesinde kararlaştırılabilir.

⁵⁸ **Kender**, s. 241; Ayrıca: **Ünan**, s. 346-347; Genel olarak bu hususta: **Oğuzman/Öz**, C. I, N. 1029 ve 1044; **Selahattin Sulhi Tekinay/Sermet Akman/Haluk Burcuoğlu/Atilla Altop**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 1993, s. 808; **Serozan**, §4 N. 2; **Andreas Von Tuhr**, La partie générale du code des obligations, (Çeviri: Maurice de Torrenté/Emile Thilo), Lozan, 1931, §61, I; **Tercier/Pichonnaz/Develioğlu**, N. 1079

⁵⁹ Nitekim Fransız hukukunda primin sigortacı veya sigortacının temsilcisinin yerleşim yerinde ifa edilmesi gerekmektedir: **Groutel**, N. 2388; **Marly**, N. 105; İsviçre hukukunda da İSSK m. 22 uyarınca kural olarak sigortacının yerleşim yeri ifa yeri olarak kabul edilmiş olup herhangi bir gereklilik söz konusu olmadan düzenli şekilde primin sigorta ettirenin yerleşim yerinden tahsil edilmesi durumunda, açıkça bu uygulamadan vazgeçtiğini beyan etmedikçe sigortacı primi sigorta ettirenin yerleşim yerinde tahsil etmekle yükümlüdür, aksi halde sigorta ettiren temerrüde düşmüş sayılmaz: **Marius Schraner**, Die Erfüllung der Obligationen, Art. 68-96 OR Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, Kommentar zur 1. und 2. Abteilung (Art. 1-529 OR)- Zürcher Kommentar Band/Nr. V/1e, 1990, Art. 74, N. 68. Bu hükmün emredici olduğu hakkında: **Guhl**, s. 734. Alman hukukunda ise önceki ve mevcut düzenlemede prim borcunun gönderilecek borç olduğu düzenlenmiştir. Bu çerçevede sigorta ettiren yerleşim yerinde primi sigorta ettirene gönderir. İlgili AB mevzuatına göre sigorta ettirenin sadece göndermeye değil, zamana ilişkin riski de üstlenmesi gerektiği ve bu itibarla primin sigortacıya zamanında ulaşması gerektiği hakkında: **Knappmann**, §36 N. 2

dır. İfa yerinin farklı bir yer olması sonucuna yol açabilecek herhangi bir sözleşme hükmü, genel işlem şartı kapsamında sözleşmeye dâhil olmuş ise sadece sigorta ettirenin adresinden başka bir yerin ifa yeri olduğu gerekçesiyle TBK m. 25 hükmüne aykırı sayılamaz. İfa yeri değişikliğinin prim borçlusu bakımından son derece ağır bir güçlük doğurması gerekir.

TTK m. 1432 düzenlemesinin ikinci cümlesi ise, sigorta sözleşmesinde sigorta ettirenin sözleşmedeki adresinden farklı bir yerin ödeme yeri olarak kararlaştırılması halinde, priminin fiilen sigorta ettirenin sözleşmedeki adresinde ödeniyor olduğu takdirde, sözleşmede kararlaştırılmış ifa yeri hükmünün yok sayılacağını belirtmektedir. Esasen bu hükümle ifade edilen, sigorta sözleşmesi kurulduktan sonra prim ödeme borcunun ifa yerine ilişkin sözleşme hükmünün taraflarca zımni olarak tadil edilmesidir⁶⁰. Sigorta sözleşmesinin tarafları, herhangi bir sözleşme gibi, her zaman sözleşme hükümlerini açık veya örtülü şekilde değiştirebilir. Durumun herhangi başka bir sözleşme tipindeki ifa yerinin örtülü olarak değiştirilmesinden farkı yoktur. Örtülü tadil ile prim ödeme borcunun ifa yeri sigorta ettirenin adresinden başka bir yer olarak kararlaştırılması mümkün olduğu gibi, sigorta ettirenin adresi iken daha farklı bir yerin de kararlaştırılması mümkündür. Bununla birlikte tarafların örtülü olarak ifa yerinin değiştirme hususunda iradelerinin uyduğu sonucuna ulaşabilmek için prim ödeme borcunun farklı bir yerde ifa edilmesinin fiili bir uygulama⁶¹ niteliği taşıması gerekir, arızı olarak gerçekleşmiş bir durum bu sonuca varmak için yeterli olmaz. Bu bakımdan TTK m. 1432 c. 2 herhangi bir yenilik veya değişiklik getirmedeği gibi ifade bakımından dar kalmaktadır. Öte yandan düzenlemedeki 'yok sayılır' ifadesi de eleştiriye açıktır. Zira bu halde sadece bir sözleşme hükmü sonradan taraflarca değiştirilmektedir. Yok sayılan veya geçersiz olan değil⁶², değiştirilen bir sözleşme düzenlemesi vardır. Başka bir deyişle sözleşme tadilinin sonucu yok sayılma değil, sadece değiştirilmiş sözleşmenin hükümlerini devam ettirmesidir.

⁶⁰ İfa yerinin ancak tadil sözleşmesiyle değişebileceği hakkında: **Serozan**, §4 N. 2; Tadil ve örtülü tadil kavramı için: **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 128 ve dn. 40a; **Kocayusufpaşaoğlu**, § 31 N. 9; Resmi şekle tabi sözleşmelerin şekle uyulmadan uzun süren uygulama ile tadil edilmeleri halinde şekil aykırılığını ileri sürmenin MK m. 2'ye aykırı olacağı hakkında: **Ahmet Kılıçoğlu**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2015, s. 149; Sigorta sözleşmesinde zımni tadilin primin taksitle ödenmesi bağlamında mümkün olduğu hakkında: **Yazıcıoğlu**, s. 206; Ayrıca: **Seçkin Topuz/Ferhat Canbolat**, "Taşınmazlara İlişkin Kira Sözleşmelerinin İçeriğinin Örtülü İrade Beyanlarıyla Değiştirilmesi", HÜHFD, 1(1) 2011, s. 7 vd.; **Nilay Şenol**, Bayilik Sözleşmesi, Sona Ermesi ve Sonuçları, İstanbul, 2011, s. 220

⁶¹ Yarg. 4. HD., 29.12.1978, 4502/15065 (www.kazanci.com); Kira sözleşmesi bakımından benzer şekilde süreklilik aranması: **Topuz/Canbolat**, s. 11; Yarg. HGK., 16.01.2013, 19-670/171 (www.kazanci.com)

⁶² Benzer hüküm içeren yürürlükten kalkan Türk Ticaret Kanunu açısından: **Arseven**, s. 124, Yazar sözleşmedeki hükmün geçersiz olduğu fikrindedir.

2. Prim ödeme borcunda temerrüt

2.1. Genel olarak

2.1.1. Temerrüdün koşulları

Borçlu temerrüdünün gerçekleşmesi için temel olarak gerekli dört koşul vardır⁶³. Birincisi ifası mümkün bir borcun varlığı, ikincisi borcun muaccel olması, üçüncüsü borçluya borcun ifası için ihtar çekilmiş olması, sonuncusu alacaklının ifayı kabule hazır olmasıdır. Prim ödeme borcu, para borcu olduğundan ve bu itibarla imkânsızlaşamayacağından, birinci koşul bakımından herhangi bir güçlük karşışılmaz.

Muacceliyet bakımından, yukarıdaki açıklamalar nazara alınarak şu ayırım yapılabilir: (I) Prim vadeye bağlanmamıştır ve sözleşmenin kurulmasıyla muaccel olur, (II) Prim taksitde bölünmemekle birlikte vadeye bağlanmıştır (III) Prim taksitler halinde vadeye bağlanmıştır⁶⁴. Bu ayırım yapılması üçüncü unsur bakımından önem arz eder. Zira belirli vade bulunuyorsa, vadenin dolmasıyla ihtaraya gerek kalmaksızın temerrüt gerçekleşir⁶⁵. Dolayısıyla sigorta ettirenin temerrüdünden bahsedebilmek için belirli vadeye bağlanmamış sigorta primleri bakımından sigortacının, sigorta ettirene ihtar çekmesi lazım gelir⁶⁶. Türk Ticaret Kanunu m. 1434 ile sadece temerrüdün bazı sonuçlarını özel olarak düzenleme yoluna gitmiştir. Sigorta hukukuna özgü temerrüt kavramı ve koşulları yoktur. Bu bakımdan da temerrüt olarak gerçekleşen borca aykırılığa ilişkin olarak Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen ve Türk Ticaret Kanu-

⁶³ **Oğuzman/Öz**, C. I, N. 1501 vd.; **Nomer**, s. 334 vd.; **Tercier/Pichonnaz/Develioğlu**, N. 1279 vd.; Ayrıca: **Eren**, s. 1092. Kusur, temerrütte salt tazminat yükümlülüğü ile beklenmedik halden sorumluluk bakımından önem taşır, bunlar dışındaki temerrüdün sonuçlarında kusurun bir rolü yoktur. TTK m. 1434'ün uygulamasında da kusur bir koşul oluşturmaz. Oysa İsviçre hukukunda İSSK m. 45 uyarınca, aciz hali saklı kalmak üzere sigorta ettirenin kusursuzluğu onun sorumluluğunun doğmasına engel olur. Belli bir sürenin gözetilmesi gereken hallerde kusursuz mütemerrit sigorta ettiren, ifayı engelleyen sebebin ortadan kalması üzerine, gerekli işlemi derhal yapabilir. Alman hukukunda da 2008 tarihli kanunla, temerrüt ile ilgili genel düzenlemelerine koşut şekilde, temerrütten sigorta ettirenin sorumlu olmadığı hallerde ilk primin temerrüdüne ilişkin sonuçların doğmayacağını düzenlemiştir (§37): **Baumann**, s. 66-67

⁶⁴ Burada esasen tek bir edim olarak prim söz konusu olup bu edim kısım kısım muaccel olmaktadır. Kuramsal olarak gerçekleşebilecek diğer bir ihtimal primin irat olarak tespit edilmiş olmasıdır. Ancak sigorta süresi ve primin tutarının önceden belirlenmiş olması karşısında tarafların irat şeklinde prim belirleme iradesinin tespit edilmesi güçtür. Burada ayırım, sigortacının zamana yaygın, sürekli, bir halde primi elde etmesinde menfaatinin bulunmasına göre yapılabilir. Ancak sigortacı açısından böyle bir özel menfaatin bulunmasının ispat edilmesi gerekir.

⁶⁵ **Barlas**, s. 56

⁶⁶ Aksi yönde, ilk taksit veya taksitlendirilmemiş prim açısından poliçenin teslimi ile birlikte temerrüdün gerçekleşeceği ve ihtaraya gerek olmadığı görüşünde: **Kayhan**, s. 223. Poliçenin teslimi, muacceliyet koşulu olmadığı için bu görüş kabul edilemez. Kaldı ki muacceliyet koşulu sayan görüş açısından dahi poliçenin teslim edilmesi, TBK m. 117/II kapsamında vade dahi teşkil etmez. Diğer yandan poliçenin teslimi de her halükarda aynı zamanda prim ödeme borcunun ifa talebini içeren bir ihtar olarak anlaşılabilir, aksine poliçenin teslimi ve prime ilişkin ihtar ayrı hukuki vakıalar teşkil eder. Bu yönde: **Ünan**, s.336

nu'nda ayrıca hükme bağlanmamış hususlarda Türk Borçlar Kanunu uygulanacaktır⁶⁷.

2.1.2. Temerrüde ilişkin hükümlerin niteliği

TTK m. 1452/III uyarınca, sigorta sözleşmesinin tarafları TTK m. 1434 hükmünden ayrılarak sigorta ettiren, sigortalı ve lehtar aleyhine bir düzenlemeyi kabul edemez, başka bir ifade ile TTK m. 1434 nisbi emredici bir hükümdür. Dolayısıyla sigortacının temerrütten kaynaklanan haklarını TTK m. 1434 ile öngörülen çerçeveden daha kolay veya etkili şekilde kullanmasını sağlayacak bir temerrüt rejiminin öngörülmesi olanaksızdır. Buna karşılık TTK m. 1434 çerçevesinin dışında kaldığı ölçüde genel hükümlere tabi temerrüt sonuçlarını taraflar, dilediği gibi düzenleyebilir. Eş söyleyişle TTK m. 1452'nin öngördüğü istisnai koruma TTK m. 1434 ile sınırlıdır. TTK m. 1434/II ve III hükümleriyle düzenlenen sigorta sözleşmesini sona erdirmeye hakkına ilişkin olarak düzenlemeler TTK m. 1452'nin kapsamına girer.

2.1.3. Temerrüdün genel sonuçları

TTK m. 1434/III hükmü, temerrüt nedeniyle sigortacının genel hükümler uyarınca elinde bulunan hakların saklı olduğunu düzenlemektedir. Bu düzenleme, TTK m. 1434 ile genel hükümler arasındaki ilişkinin açığa çıkarılmasını zorunlu kılmaktadır. Zira sistematik olarak bakıldığında genel hükümlere başvuru olanağının salt sigorta himayesinin başlangıcından sonra gerçekleşen temerrüde inhisar ettirildiği izlenimi doğmaktadır.

Yukarıda belirtildiği gibi, kavram olarak temerrüt ve koşulları genel hükümlere tabidir⁶⁸. Böylece, borcun varlığının sonucu olan prim ödeme borcunun aynen ifasını talep hakkı her hâlükârda mevcuttur. Prim ödeme borcunda temerrüde düşülmesiyle birlikte, para borcu bahis konusu olduğundan, TBK m. 120 ve 3095 sayılı Kanun uyarınca temerrüt faizi işlemeye başlar. Ticari bir iş söz konusu olduğundan, 3095 sayılı Kanun m. 2/II uyarınca sigortacının açık talebiyle temerrüt faizi oranı, avans faiz oranı olur. Ayrıca, temerrüt faizi oranı TTK m. 1434 hükmünde düzenlenmediğinden, sigorta sözleşmesinde bu oranın taraflarca belirlenmesinde bir engel yoktur⁶⁹. Sigorta ettirenin kusuru-

⁶⁷ **Oktay**, s. 20; Genel olarak sigorta sözleşmesi ve Türk Borçlar Kanunu ilişkisi için: **Ulaş**, s. 13; **Ünan**, s. 553; Ayrıca bkz. TTK m. 1451 ve bu hususta yürürlükten kalkan Türk Ticaret Kanununda yer aynı içerikli hükme ilişkin olarak bkz. **Can**, s. 270

⁶⁸ **Ayli**, s. 87; **Kender**, Prim Ödenmemesi, s. 753

⁶⁹ Cezaî şart veya götürü tazminat belirlenmesinde de engel yoktur. Temerrüt faizine ilişkin olarak TBK m. 120 sınırlamasının ticari iş niteliğindeki sigorta sözleşmelerine uygulanıp uygulanamayacağı açık değildir. Yargı uygulamasında güncel içtihatlar TBK m. 120'nin ticari işlere uygulamayacağı yönünde iken önceki kararlarda aksi yönde yorumlanacak ibareler vardır. Faiz serbestisi yönünde: Yarg. 12. HD., 22.1.2015, 23693/1515; Yarg. 19. HD., 5.6.2014, 7350/10605; Yarg. 19. HD., 1.7.2013, 8556/12306 (www.kazanci.com); TBK m. 120 lehinde: Yarg. 23. HD., 29.1.2014, 7845/511; Yarg. HGK., 12.9.2012, 19-314/557 (www.kazanci.com). Bu hususta: **Kürşad Yağcı**, "Anapara Faizi ve Temerrüt Faizine Üst Sınır Getiren Ttk m. 88 ve Ttk m. 120 Hükümlerinin Ticari Faizler (Ttk m. 8 ve Ttk m. 9) Bakımından Uygulanabilirliği", İÜHFİM, C. 71, 2013, S. 2, s. 432 vd.; **Yeşim M. Atamer/Kerem Cem Sanlı**, "Borçlar Kanunu'ndaki Faiz Serbestisini Sınırlayan Hükümlerin Uygulama Alanı: Hukuk, Ekonomi ve Davranışsal Ekonomi Perspektifinden Bir İnceleme", Yargıtay Dergisi, C. 42, S.

nun bulunması halinde, temerrüt faiziyle karşılanamayan bir zarara uğrayan sigortacının aşkın zararının giderilmesi isteminde bulunması da olanaklıdır. Bu bakımdan TTK m. 1434/III'te yapılan atf isabetli değildir. Zira aksi yönde bir yorum, zikredilen sonuçların salt o fıkrada doğduğu gibi kabul edilemez bir sonuca varmayı gerekli kılar. Tam iki taraflı sözleşmelere ilişkin sonuçlar bakımından da para borçları açısından aynen ifadan vazgeçmek suretiyle tazminat istemek hakkı da pratik olarak anlam ifade etmeyecektir⁷⁰. Buna karşılık sözleşmeyi sona erdirmeye hakkı TTK m. 1434/II ve III hükümlerinde özel olarak ve belli kayıtlarla düzenlenmiştir. Dolayısıyla temerrüt nedeniyle sözleşmeden dönme veya sözleşmenin feshi haklarının kullanma koşulları TTK m. 1434 hükmüne tabidir⁷¹. Bu maddedeki koşulların dolanılması suretiyle genel hükümlere uygun şekilde sözleşmenin sona erdirilmesi mümkün değildir⁷². Nitekim TTK m. 1434/III'te de "diğer" hakların saklı olduğu ifade edilmekle yetinilmiştir. Yukarıda belirtildiği üzere, temerrüdün bu hükümde özel olarak düzenlenen sözleşmeyi sona erdirmeye hakkı haricindeki sonuçları bakımından genel hükümlerin uygulanacağını belirtmeye gerek yoktur. Dolayısıyla bu göndermenin gereksiz yahut en azından yerinin sistematik yönden isabetsiz olduğu ifade edilebilir.

Sigorta sözleşmesinin sürekli borç ilişkisi doğurup doğurmadığı konusu da temerrüdün sonuçları bakımından önemlidir. Zira sürekli borç ilişkisi doğurduğu ölçüde, temerrüt nedeniyle sözleşmesinin sonlandırılması ileriye etkili olacaktır (TBK m. 126). Öğretide sigortacının asli edimine ilişkin tartışmaya bağlı olarak bu konuda da iki görüş vardır⁷³. Çünkü bir sözleşmenin sürekli borç ilişkisi doğurup doğurmadığı asli edim bakımından⁷⁴ alacaklının ifaya olan

3, 2016, s. 430 vd. Temerrüt faizi bakımından bir sınırlama kabul edilmediği takdirde, cezai şart ve götürü tazminat tutarlarının emredici olarak belirlenmiş temerrüt faizi tutarını aştığından bahisle hükümsüzlüğü ileri sürülemezdir.

⁷⁰ Zira kuramsal olarak bu hakkın kullanılması alacaklı aleyhine olabileceği gibi aynen ifa isteminden de daha farklı bir istem sonuçta söz konusu olmayacaktır. Çünkü bu hakkın kullanılması sonucu doğacak olumlu zararın giderilmesi talep hakkı, temerrüde düşülen para borcu ile temerrüt faizi ve aşkın zarar isteminden ibaret olurdu. Daha açık bir deyişle kusurdan bağımsız olarak var olan para borcu ile temerrüt faizinin, tazminat borcuna dönüşmesi ve yine tazminat niteliğinde olan aşkın zararın giderilmesi isteminin de bu tazminata dâhil olması gibi bir sonuç ortaya çıkar. Karş. Para borçlarında gecikme faizi ve aşkın zararın olumlu zarar olarak değerlendirileceği şeklinde: **Fikret Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2015, s. 118. Para alacağının tazminat borcu haline getirilebileceği şeklinde: **Von Tuhr**, §73, IV; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 962, dn. 41; **Ayşe Havutçu**, Tam İki Taraf Borç Yükleyen Sözleşmelerde Temerrüt ve Müsbet Zararın Tazmini, İzmir, 1995, s. 75; TBK m. 125 hükmündeki seçimlik haklardan prim için en uygunun aynen ifa olduğu şeklinde: **Kender**, s. 248; Yine bu hakkın bulunduğu hakkında: **Ayli**, s. 175

⁷¹ Yürürlükten kalkan Türk Ticaret Kanunu bağlamında: **Kender**, Prim Ödenmemesi, s. 753; Karş. **Can**, Temerrüt, s. 155, dn. 2, Yazar sigorta sözleşmesinin tam iki taraflı niteliğinden hareket etmek suretiyle yürürlükten kalkan Borçlar Kanunu'nun temerrüde ilişkin hükümlerinin uygulanabileceğini ifade etmiştir.

⁷² Aksi yönde anlaşılabilir şekilde: **Didem Algantürk Light**, "Sigorta Sözleşmesi Süresi İçinde Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri", İTİCUSBD, Yıl:11, 2012/2 S. 22, s. 3

⁷³ Bu hususta: **Şeker**, Nitelik, s. 1056 vd.

⁷⁴ Bu noktayı nazara almadan sigorta sözleşmesinden doğan sürekli edimlerin bulunduğunu kabul eden görüş: **Bozer**, s. 118

menfaatini zamana yaygın olmasına göre tespit edilir. Buna göre sigorta sözleşmesi, sigortacının asli edimi para borcundan ibaret kabul edilirse ani edimli bir sözleşme; rizikoyu taşıma olarak kabul edilirse sürekli borç ilişkisi olarak nitelendirilmek gerekecektir⁷⁵. Dolayısıyla burada da üstün tutulan görüş uyarınca sigorta sözleşmesi kural olarak ani edimli bir sözleşmedir⁷⁶. Buna karşılık sigorta sözleşmesinin ani edimli olması, sigortacılık kurumu için, tıpkı tam iki taraflı sözleşme kavramında karşılaşıldığı gibi, uygunluk göstermez. Örnek vermek gerekirse, bu durumda sigorta sözleşmesinin sona ermesi geçmişe etkili olacak ve tahsil edilmiş primlerin iadesine sebebiyet verecektir. Bu itibarla kanun koyucu böyle sonuçları bertaraf etmek için sigorta sözleşmesinin sürekli borç ilişkisine özgü sonuçlara tabi kılacak hükümler sevk etmiştir (Mesela: TTK m. 1419, TTK m. 1434). Bu nedenle tabi olduğu hükümler açısından sigorta sözleşmesi karma yapıdadır. Kanunen sürekli borç ilişkisine özgü hükümlere de tabi kılınmıştır. Prim ödeme borcunda temerrüt de sigorta sözleşmesinin sürekli borç ilişkilerine tabi tutulduğu konulardandır. Sigorta himayesinin başlaması sürekli edimin ifasıyla benzeştirilerek, kural olarak sigorta himayesinin başlangıcı için şart olan ilk prim taksitinin ifasında temerrüt ve sonraki taksitlerde temerrüt olarak ayırım gözetilmiş, ilk halde sözleşmeden dönme hakkı tanınırken, ikinci halde sözleşmenin ancak fesih ile sona erdirileceği hükme bağlanmıştır. Böylece rizikonun gerçekleşmesi üzerine ödeme yapma ihtimaliyle karşı karşıya olan sigortacının, temerrüt nedeniyle sözleşmeye son verildiğinde bu süreçte tahsil ettiği primleri iade etmesinin önüne geçilmiştir.

Aşağıda prim ödeme borcunda temerrüdün TTK m. 1434/II ve III hükümlerinde yer alan farklı sonuçlarına değinilecektir. Düzenlemede ayırım, ilk veya tamamen ödenmesi gereken primde temerrüt ile sonraki primlerde temerrüt olarak yapılmakla birlikte, bu ayırımı sigorta himayesinin başlaması esas alınmalıdır. Kanun koyucunun sigortacının rizikoyu taşıma borcu olduğu şeklindeki yaklaşımı düşünüldüğünde, sigorta himayesinin başlangıcı ile sözleşme ilişkisi sürekli borç ilişkilerine yaklaşmış kabul edeceği ve bu durumda TTK m. 1434/II'de yer alan cayma⁷⁷ ve III'te yer alan fesih terimleri de böylece

⁷⁵ Sigortacının en az rizikoyu karşılamak için hazır olacağını belirtmek suretiyle sürekli borç ilişkisi oluşturduğu görüşünde: **Kender**, s. 167; Primin irat olarak tayin edilmesi hali saklı kalmak üzere ani edimli sözleşme görüşünde: **Şeker**, Nitelik, s. 1058. Karş. **Can**, s. 273-274, Yazar sigortacının borcunu tazminat ödeme olarak belirtmekle birlikte, sigorta sözleşmesinin uzun süreler için yapılmasını sürekli borç ilişkisinin doğumuyla ilişkilendirmektedir. Sigortacının ediminin para borcu ödemek olduğu şeklinde: **Koenig**, s. 37-38 ve 58. Fransız hukukunda, sigortacının sürekli bir edim olarak riski taşımayı ve şarta bağlı şekilde sigorta tazminatını ödemeyi üstlendiği şeklinde: **Marly**, N. 19. Bununla birlikte yazar, rizikoyu taşıma borcunun varlığının esasen tartışmalı olduğunu, zira edimin içeriğinin belirsiz olduğunu, icra edilme kabiliyetinden yoksun olduğunu da belirtmektedir (N. 20). Ayrıca: **Karl Sieg**, Allgemeines Versicherungsvertragsrecht, 1994 s. 27; **Heinrich Honsell** (Ed.), Berliner Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz, 1998, §1 N. 27 vd.

⁷⁶ **Şeker**, Nitelik, s. 1058

⁷⁷ Cayma, bu hüküm kapsamında teknik olarak sözleşmeden dönmeye karşılık gelir. Zira temerrüdün bir yaptırımı olarak, henüz sürekli borç ilişkisi niteliği göstermeyen sözleşmesel ilişkiye son verilmektedir. Cayma, bu nedenle, sözleşmenin kurulmasına dair irade beyanlarının muhatabına ulaşmadan veya ulaşmış olsa bile öğrenilmesinden önce geri alınması (TBK m. 10) olarak nitelendirilemez. Burada cayma, sözleşmenin kurulmasına ilişkin bir işleve sahip değildir, aksine kurulmuş ve hüküm ifade eden bir sözleşmeden doğan borcun ihlal edilmesine bağlanan bir yaptırımdır. Cayma ve geri

hukuki temellerine dayandırılmış olacaktır. Bu nedenle ilgili ayırım, sigorta hi-mayesinin başlamış olup olmasına göre yapılmıştır.

2.2. Sigorta himayesi başlamadan prim ödeme borcunda temerrüt

2.2.1. Sigortacının sözleşmeden dönme hakkı

Sigorta himayesi, kural olarak sigorta priminin, taksite bölünmüş ise ilk taksitinin ifa edilmesiyle başlar (TTK m. 1421)⁷⁸. Bunun öncesinde riziko ger-çekleşse dahi sigortacının TTK m. 1427 uyarınca ödeme borcu doğmaz. TTK m. 1434/II hükmü de sigorta himayesini başlatacak sigorta priminin ifasında te-merrüdün sonuçlarını düzenlemiştir.

Hükme göre, primin ifasında temerrüde düşülmesi halinde, temerrüt ta-rihinden itibaren üç ay içinde sigortacı sözleşmeden dönebilir. Esasen madde metninden bu sonuç doğrudan anlaşılmamaktadır ve bu yönüyle eleştiriye açık ifadeler kullanılmıştır.

İlk olarak yasa metninde “primin zamanında ödenmemesi” ifadesi yer almaktadır. Zamanında ödememe terimi borçlar hukuku terminolojisine uzak-tır. Borca zamansal aykırılık kural olarak temerrüt sonucunu doğurur. Burada prim ödeme borcunda temerrüde düşülmesi hali ifade edilmek istenmiştir. Salt ifanın gecikmesi, borca aykırılık ve temerrüt olarak değerlendirilmez. Bu itibar-la da hüküm kapsamına girmez. Nitekim aksi yönde yapılacak bir yorum, si-gortacının haklarını sınırlayan madde düzenlemesinin amacına uygun olmaz. İkinci olarak sigortacının dönme hakkı hak düşürücü süreye bağlanırken, bu sürenin vadeden itibaren başlayacağı belirtilmiştir. Oysa prim için vade belir-lenmesi gerekmez, kanun koyucunun buradaki maksadı vadesiz prim borcu bakımından sözleşmeden dönme hakkını ortadan kaldırmak değildir. Burada vade ile kastedilmek istenen temerrüt tarihidir. Zira belirli vade varsa, vadenin dolmasıyla temerrüt gerçekleşmektedir. Kanun koyucu burada her zaman prim için belirli vade kararlaştırılacağı varsayımıyla hareket ederek vadenin dolma-sıyla temerrüdün gerçekleşmesini bir tutmuştur.

TTK m. 1434/II hükmü bu ihtimalde prim ödeme borcunda temerrüde düşülmesi hali için tek bir özel sonuç öngörmüştür: Sözleşmeden dönülmesi. Buna karşılık sözleşmeden dönülmedikçe, aynen ifa ve temerrüt faizi istem hakkı varlığını sürdürür.

Sigorta himayesi başlamadan prim ödeme borcunda temerrüt gerçekleş-tiğinde, temerrüt tarihinden itibaren üç ay içinde her zaman⁷⁹ TBK m. 123

alma kavramlarının sözleşmeden dönme hakkıyla ilişkisi hakkında: **Buz**, Sözleşmeden Dönme, s. 69-70

⁷⁸ **Kender**, s. 244; **Kayıhan**, s. 160; **Ünan**, s. 166; Yarg. 11. HD., 16.2.1996, 622/1091 (www.kazanci.com): “Bu durum karşısında, 1.8.1994 gününde düzenlenen ve 19.8.1994 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek şekilde yeni sigorta sözleşmesi taraflar arasında kurulmuş ise de, prim ödenmemesi sebebiyle sigortacının sorumluluğu henüz başlamamış olduğundan, bu arada oluşan riziko sebebiyle sigortacının hasar giderim sorumluluğu başlamamıştır. Rizikodan habersiz bulunan sigortacıya kazadan sonra ve ihbardan önce prim ödenmiş olması ise geçersiz bir prim ödemesi olması nedeniyle hu-kuken bir sonuç doğurması mümkün değildir.” Ayrıca ilk prim kavramı için: **Ünan**, s. 167-168; **Sieg**, s. 90 vd.

⁷⁹ Bir yenilik doğuran hak olarak dönme hakkından açık veya örtülü şekilde feragat edil-mesi olanaklıdır. Bu durumda ancak sonraki primler bakımından dönme veya koşulları

hükmündeki merasime gerek kalmaksızın⁸⁰ bozucu yenilik doğuran bir beyanla⁸¹ sigortacı, sigorta sözleşmesinden dönebilir. Sözleşmeden dönmenin sonuçları doğar: Sözleşme geçmişi etkili olarak sona erer. Prim borcu, sigortacının kabulü ile kısmen ifa edilmişse sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre⁸² iade edilir. Sigorta ettiren kusuru ile temerrüde düşmüş ise dönme hakkını düzenleyen TTK m. 1434'ten ayrı olarak, TBK m. 125/III uyarınca sigortacının olumsuz zararını⁸³ karşılamakla yükümlü olur. Zira sözleşmeden dönme hakkının kullanım koşullarını düzenleyen TTK m. 1434/II hükmü, temerrüde ilişkin sonuçları düzenlemediğinden genel hükümler uygulama alanı bulur.

2.2.2 Sigortacının primi talep etme külfeti

TTK m. 1434/II son cümle uyarınca, sözleşmenin ayakta tutulması için sigortacının, primin veya taksitlendirilmiş ilk prim taksitinin tahsili amacıyla primin talep edilebilir olduğu andan itibaren, yani muaccel olmasından itibaren, dava açması veya icra takibinde bulunması⁸⁴ gereklidir. Bu, bir külfet teşkil eder. Zira primin muaccel olmasından itibaren⁸⁵ üç ay içinde dava veya takip yoluna gidilmezse ve bu süreçte ifa gerçekleşmezse, sözleşme geçmişi etkili olarak ermekte, sigortacı hak kaybına uğramaktadır⁸⁶. Sözleşmenin varlığının

varsa fesih hakkı kullanılabilir. Feragat beyanı gelecek prim taksitlerini de kapsayacak biçimde yapılmış ise bu beyanın sözleşmenin temerrüt rejimini sigorta ettiren lehine bir tadil icabı olarak kabul edilmesi mümkündür. Keza, sigorta sözleşmesi kurulması sırasında da taraflar fesih veya dönme hakkını ortadan kaldırmış olabilir.

⁸⁰ Yürürlükten kalkan TTK bakımından genel şartlarda yer alan benzer düzenleme açısından da ilgili hükümlerin Borçlar Kanunu anlamında mehil verme koşuluunu bertaraf ettiği hakkında: **Oktay**, s. 22 vd.

⁸¹ Yenilik doğuran haklara ilişkin özellikleri taşıyacaktır. Yenilik doğuran haklara ilişkin olarak bkz. **Kemal Oğuzman/Nami Barlas**, Medeni Hukuk Temel Kavramlar, İstanbul, 2015, N. 566 vd.; **Mustafa Dural/Suat Sarı**, Türk Özel Hukuku Cilt I Temel Kavramlar ve Medeni Kanun'un Başlangıç Hükümleri, İstanbul, 2015, N. 1057 vd.; **Buz**, Yenilik Doğuran Haklar, s. 55 vd.

⁸² Sözleşmeden dönülmesi üzerine sözleşmenin tasfiyesinin hangi hukuki sebebe dayanacağı öğretide tartışmalıdır. Bu hususta örnek olarak bkz. **Oğuzman/Öz**, C. I, N. 1688 vd.; **Buz**, Sözleşmeden Dönme, s. 117 vd.; **Rona Serozan**, Sözleşmeden Dönme, İstanbul, 2007, s. 511 vd.; **Tercier/Pichonnaz/Develioğlu**, N. 1320

⁸³ Olumsuz zarar kapsamında örnek olarak sigorta sözleşmesinin kurulması için yapılan masraflar, fesih beyanına ilişkin olarak yapılan masraflar verilebilir. Olumsuz zararın kapsamına ilişkin ayrıntılı bilgi için: **Buz**, Sözleşmeden Dönme, s. 243 vd.; **M. Serkan Ergüne**, Olumsuz Zarar, İstanbul, 2008, s. 287 vd.

⁸⁴ Benzer hüküm içeren (İSSK m. 21/I) İsviçre hukukunda icra dairesi nezdinde takip talebinin bulunulmasının yeterli olacağı hakkında: Assistalex, 1993, N. 4047

⁸⁵ TTK m. 1434/II, sürenin vadeden başlayacağını belirtse de prim için her durumda vade belirlenmesi gerekli değildir. Bu nedenle düzenlemenin primin muaccel olması şeklinde yorumlanması lazım gelir.

⁸⁶ İsviçre hukukunda (İSSK m. 21/I: "Bu kanununun 20. maddesi [Temerrüt ihtarına ilişkin hüküm] uyarınca tayin edilen sürenin dolmasından itibaren iki ay içinde ifa edilmeyen prim sigortacı tarafından takip edilmezse, sigortacı sözleşmeyi sona erdirmiş ve ödenmemiş primden vazgeçmiş addedilir.") burada bir faraziye olduğu kabul edilmektedir. Harekete geçmemekle sigortacının sözleşmeden dönme hakkını kullandığı şeklinde bir varsayım söz konusudur. Bkz. ATF 128 III 186. Yasa hükmü ile örtülü olarak yenilik doğuran hakkın kullanıldığına görüşünde: **Guillaume Vionnet**, L'exercice des droits formateurs, 2008, s. 185. Bu kabul, İSSK m. 21/I hükmünün lafızıyla uyum içindedir.

korunması için öngörülmüş ve temerrütten bağımsız bu külfetin maddedeki sistematik yeri bu nedenle eleştiriye açıktır. Zira temerrütle bağlantılı olduğu izlenimi doğmaktadır. Esasen sözleşmenin varlığını koruması için sigortacıya yüklenmiş bir külfettir ve temerrüt olgusundan tamamen farklılık arz eder. Sadece prim ödeme borcunun muaccel olması yeterlidir. Yasa koyucu böylece sigortacıyı bir an evvel harekete geçmeye zorlamıştır. Sözleşme borç ihlali nedeniyle değil, külfetin yerine getirilmemesi nedeniyle sona erdiğinden, sigorta ettirenin bu nedenle sorumluluğuna gidilemez. Bununla birlikte hükümde yer alan üç aylık süre içinde takibi lazım gelen prim ödeme borcu ifa edildiği takdirde, sigortacının bu külfeti sona ermiş olur.

Bu külfet bir kez yerine getirildikten sonra, sigorta himayesi başlamadıkça, temerrüde düşülen prim taksitleri bakımından temerrüdün gerçekleşmesi halinde sigortacı aynen ifayı talep edebilir veya temerrüt tarihinden itibaren üç ay içinde sözleşmeden dönebilir. Sözleşmeden bu süre içinde dönülmemesi halinde ise artık sigorta ettiren sadece aynen ifaya yönelik talepte bulunabilir.

2.3. Sigorta himayesi başladıktan sonra prim ödeme borcunda temerrüt

2.3.1. Kapsam

TTK m. 1434/III ise sigorta ettirenin sonraki primlere ilişkin temerrüdünü düzenlemektedir. Bu durumda sigortacıya tanınan hak dönme değil fesihdir. Sigorta sözleşmesinin sona ermesi ileriye etkili olacaktır. Bunun da temel dayanağı sigortacının ödeme yapma borcunun, rizikonun ancak sigorta priminin ilk taksitinin ödenmesinden sonra gerçekleşmesiyle doğacak olmasıdır. TTK m. 1421 uyarınca, kara ve deniz eşya taşıma sigortaları saklı kalmak üzere, sigortacının rizikoyu taşıma yükümlülüğü primin veya ilk taksitinin ödenmesiyle başlar. Böylelikle sigortacının sorumluluğunun başlaması, sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerde süreklilik arz eden edimin ifasına başlaması ile eş tutulmuştur. Buna göre TTK m. 1434/III hükmü sadece sigortacının rizikoyu üstlenme sürecinin başlamasıyla uygulama alanı bulur. Bu itibarla sözleşmenin kurulmasıyla birlikte sigortacının sorumluluğunun başladığı sigorta sözleşmelerinde, prim ödeme borcunda temerrüdün gerçekleştiği her halde TTK m. 1434/III hükmü uygulanmak gerekirken; ilk sigorta prim taksitinin ödenmemiş olduğu ve bu nedenle sigorta himayesinin başlamamış olduğu hallerde sigorta sözleşmesi ayakta kaldığı müddetçe sonraki taksitlerde temerrüdün gerçekleşmesi halinde TTK m. 1434/III değil TTK m. 1434/II hükmü uygulanmak gerekir⁸⁷.

Ayrıca temerrütten doğan haklar bağlamında düzenlenmiş olması burada sistematik bakımdan da bir uyumun varlığını göstermektedir. Karş. **Von Tuhr**, §74, IV, 6 ve dn. 60: Yazar sözleşmenin sona erdirilmesinin beyanla kullanılan bir yenilik doğuran hak olduğunu ifade ettikten sonra, İSSK m. 21/I hükmünün fesih faraziyesini getirdiğini ve karşı tarafa yöneltilen bir irade beyanı bulunmadığını vurgulamaktadır. Buna karşılık Türk hukuku açısından faraziye söz edilemez. Burada irade beyanında bulunulduğu varsayımı yoktur. Faraziye yönünde bir kabul için gerekli olabilecek sözleşmeyi sona erdirme hakkının bile doğmasına gerek yoktur. Sadece bir külfetin yerine getirilmemiş olması, temerrütten bağımsız olarak, sözleşmenin geçmişe etkili olarak sona ermesine yol açmaktadır. Bu durumun tüketicinin korunması ilkesine uygun düşmediği fikrinde: **Kender**, s. 246; Burada sigortacının eylemsizliğinin cayma iradesi olarak kabul edildiği yönünde: **Şeker Ögüz/Sevinç Kuyucu**, s. 43. İsviçre'de öngörülen çözümün primin bölünmezliği ilkesiyle uygunluğu hakkında: **Roland Röthlin**, Der Grundsatz der Unteilbarkeit der Prämie im schweizerischen Versicherungsrecht, Aaru, 1957, s. 37

⁸⁷ Benzer bir ayrımı içeren Alman hukukunda da bu görüşün savunulduğuna ilişkin olarak ve karşı görüş için: **Kayhan**, s. 102

2.3.2. Sonuçları

2.3.2.1. Genel olarak

Yukarıda belirtildiği üzere, ilgili prim taksitine ilişkin olarak temerrüdün genel koşulları gerçekleştiğinde sigorta ettiren temerrüde düşer⁸⁸, bu taksit için temerrüt faizi işlemeye başlar. Sigortacı, aynen ifa bağlamında ilgili primin tahsilini talep edebilir ve ayrıca temerrüt faizi ile aşkın zararının tazminini de talep edebilir.

Sürekli borç ilişkisinin başladığı durumlarda, tam iki taraflı sözleşmelerde temerrüt halinde, sadece fesih ve fesihle birlikte olumlu zararın giderilmesi hakkı bulunduğu⁸⁹, sigorta himayesi başladıktan sonra prim ödeme borcunda temerrüdün gerçekleşmesi, sadece, özel hüküm olarak TBK m. 125 ve 126'nın yerini alan TTK m. 1434/III düzenlemesinde yer alan fesih hakkını doğuracaktır.

2.3.2.2. Sözleşmenin feshi

Sigortacının elinde bulunan olanak, TTK m. 1434/III uyarınca sigorta sözleşmesinin feshedilmesidir. Buna göre sigortacının sigorta ettirene temerrüdün gerçekleşmesi üzerine fesih beyanında⁹⁰ bulunması gereklidir⁹¹. Başka bir ifade ile bu aşamada sigortacı ya primi tahsil etme, yani aynen ifa yoluna gidebilir, ya da sözleşmenin feshi sürecini başlatabilir⁹².

⁸⁸ Muacceliyet ve temerrüdün aynı zamanda gerçekleşeceği şeklinde: **Kender**, s. 247

⁸⁹ **Pınar Altınok Ormancı**, Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebep Feshi, İstanbul, 2011; s. 204-205; **Havutçu**, s. 145; **Belen**, s. 309; İsviçre hukukunda, sözleşmenin feshi halinde olumsuz zararın tazmininin söz konusu olacağı, alacaklının aynen ifadan vazgeçmek suretiyle olumlu zararı talep edebileceği veya haklı nedenle feshe başvurabileceği şeklinde bir görüş de savunulmuştur: **Marie-Noëlle Venturi-Zen-Ruffinen**, "La résiliation pour justes motifs des contrats de durée", SJ II, 2008, s. 10; Fesih hakkından ayrı olarak İsviçre Borçlar Kanunu m. 107/II (TBK m. 125/II)'ye başvurulabileceği görüşünde: **Claude Ramoni**, Demeure du Débiteur et Contrats de Droit Suisse, Zürih, 2002, N. 88 vd. Türk öğretisinde de TBK 126 düzenlemesinin isabetsiz olduğu, sürekli borç ilişkilerinde de, olumsuz zararın giderilmesinin talep edilebilmesinin söz konusu olabileceği belirtilmektedir. **Vedat Buz**, "6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Borçların İfası ve İfa Edilmemesine İlişkin Değişikliklerin Değerlendirilmesi", 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu - 12-13 Mart 2011, Ankara, 2012, s. 176-177; Karş. Yasa koyucunun amacını dikkate almak suretiyle olumsuz zararın giderilebileceği görüşünde: **Altınok Ormancı**, s. 202

⁹⁰ Her hâlükdârda mutlak sonuç sözleşmenin feshi olacağından, sigorta ettirene yapılacak yazılı bildirim hem mehil verme hem de fesih beyanı olarak kabul edilmesindenense, aşağıda değinileceği gibi sürenin kanuni şart olduğunu farz edilerek ortada tek bir fesih hukuki işleminin bulunduğunu kabul etmek daha uygundur.

⁹¹ İSSK m. 20 ise prim ödeme borcunda temerrüde düşülmesi için sigortacının temerrüdün sonuçlarını da içeren bir ihtarname çekmesini ve on dört günlük bir mehil tanımamasını şart koşturmuştur. Bkz. **Stéphane Spahr**, "L'intérêt moratoire, conséquence de la demeure", RVJ 1990, s. 361. Bu bakımdan İsviçre hukuku, Türk hukukunda ayrılarak, salt temerrüdün sonuçlarını değil, koşullarını da özel olarak düzenlemiştir. Aynı yönde: **De Mestral**, s. 115

⁹² İsviçre hukukunda benzer şekilde: ATF 128 III 186

Fesih beyanı⁹³ yasa tarafından geçerlilik bakımından sıkı koşullara bağlanmıştır. Beyanın noter kanalı ile iadeli taahhütlü mektupla yapılması şart koşulmuştur. TBK m. 12 gereği, öngörülen bu koşullar, geçerlilik şeklidir. Düzenlemede açıkça bu şekil unsurları belirtildiği için adi yazılı şekil de yeterli sayılamaz. Bu nedenle TBK m. 14/III hükmü de uygulama alanı bulamayacaktır. Keza TTK m. 18/III hükmü de TTK m. 1434'e nazaran genel hüküm olduğu için uygulama alanı bulmaz. Dolayısıyla sigortacı şekil şartı bakımından son derece sınırlanmış olup pratik açıdan hüküm eleştiriye açıktır. Çağın iletişim olanakları ve sektörel uygulama bakımından fesih iradesinin sadece bu iki araçla açıklanabilmesi yerinde değildir. Öyle ki, gerçek olmayan bir kanun boşluğundan dahi söz edilebilir.

Fesih beyanı ile tanınacak süre en az on gün olmalıdır. Her ne kadar kanunda sadece on günlük süre verilmesi gerektiği ifade edilmiş ise de mütemerrit borçlu lehine daha uzun bir mehil tanınmasında bir engel olmamalıdır. Zira burada esas olan sigorta ettirenin korunmasıdır; öyle ki bu konudaki hükümler nisbi emredici olarak düzenlenmiştir⁹⁴. Buna karşılık tanınan süre on günden az ise fesih işlemi kesin olarak hükümsüz olur. Zira kanun sürenin en az on gün olmasını gerekli görmüştür, her hâlükârda verilen sürenin on güne tahvil edilmesini öngörmemiştir⁹⁵. Bu nedenle, sigortacının uygun şekilde tekrar fesih beyanında bulunması gerekir.

Fesih beyanında ayrıca, primin on gün içerisinde⁹⁶ ifa edilmesi gerektiği aksi takdirde sözleşmenin feshedilmiş sayılacağı hususuna yer verilmesi gerekir⁹⁷. Sigorta ettirenin hukuki durumu hakkında tam bir bilgi sahibi olmasını ve kesinliği amaçlayan bu düzenleme şekil unsuruna dâhil olup geçerlilik şartı oluşturmaktadır. Böylece bozucu yenilik doğuran fesih işlemi⁹⁸, tanınan süre

⁹³ Yasada ihtar deyimi kullanılmış olsa da, on günlük sürenin sonucunda ifa gerçekleşmediğinde sözleşme feshedilmiş olduğundan bu bildirim fesih beyanı olarak nitelendirilmesi uygun olur.

⁹⁴ **Şeker Ögüz/Sevinç Kuyucu**, s. 44

⁹⁵ **Oğuzman/Öz**, C. I, N. 1659

⁹⁶ Fesih beyanı, sigorta ettirene ulaşmakla sonuçlarını doğurur. Bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, §15 N. 6. Bu konuda TTK m. 1416 hükmü nazara alınmalıdır. Fesih beyanında bulunulduktan sonra bu beyanın geri alınması olanağı kullanılmış bir yenilik doğuran hakkın geri alınıp alınmayacağına ilişkin tartışmada üstün tutulan görüşe bağlıdır. Zira fesih hakkı, fesih beyanıyla kullanılır ancak feshin sonuçları, kanuni şartın gerçekleşmesiyle doğar. Kural olarak yenilik doğuran hakların geri alınması ve kullanılan hakta değişiklik yapılması mümkün olmasa da, feshi ihbar süresi içinde karşı tarafın açık veya örtülü rızası ile geri alınabilmesine cevaz verilmesi, fesih beyanına maruz kalan tarafın menfaatlerini zedelemeyeceğinden kabul edilebilir. Bu hususta ayrıntılı bilgi için: **Buz**, Yenilik Doğuran Haklar, s. 473-474; Bu görüş kabul edilmediği takdirde feshin etkilerinin ancak yeni bir sigorta sözleşmesi kurulmasıyla ortadan kaldırılabilceği sonucu ortaya çıkar.

⁹⁷ Bunun haricinde herhangi bir hususun belirtilmesine gerek yoktur. İsviçre uygulamasında ise tüm temerrüt sonuçlarının ayrı ayrı belirtilmesi, temerrüde düşülen tutarın açıkça ifade edilmesi, mehil süresinin açık olması geçerlilik koşulu olarak aranmaktadır. Bkz. ATF 128 III 186, **Corboz**, s. 258; **De Mestral**, s. 118. Beyanın belirsizlik ve şüpheye yol açması halinde geçersiz olacağı hakkında: İFM, 5C.258/2001 (www.swisslex.ch); Bildirimin sigorta ettirenin talep ettiği dilde yapılmamış olması durumunda geçersiz sayılacağı şeklinde: İFM, 20.1.2003, 5C.244/2002 (www.swisslex.ch)

⁹⁸ **Algantürk Light**, s. 3

içinde ifa gerçekleşmezse⁹⁹ sonuçlarını doğurmaktadır¹⁰⁰. Sigorta ettirenin, sürenin sonunda fesih sonucunun doğup doğmaması hususunda takdiri olanağı yoktur. Oysa borçlu temerrüdüne ilişkin genel hükümlerde alacaklının mehil vermesi böyle bir etkiye sahip olmayıp sadece ifa yerine olumlu zararın giderilmesi ve sözleşmeden dönme seçicilik haklarını veya sürekli borç ilişkilerinde fesih hakkını kullanma olanağı vermektedir.

Fesih beyanının hüküm doğurmasıyla birlikte sigorta sözleşmesi temerrüdün gerçekleştiği an itibarıyla¹⁰¹ ileriye etkili olarak sona erer. Bu nedenle temerrüde düşülen prim taksit borcu da sona ermiş olur. Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş fesih sonucunun yanı sıra, sigorta sözleşmesinin süresinden evvel sona ermesi nedeniyle varsa uğranılan olumlu zararın giderilmesi sigorta ettirenden talep edilebilir (TBK m 126 *kuyasen*).

Fesih hakkının ne zaman kullanılması gerektiği hakkında yasal bir sınırlama yoktur. Buna göre, temerrüt olgusu sürdükçe sigortacı, her zaman sözleşmeyi feshedebilir.

2.4. İki sonuçsuz fesih beyanı nedeniyle fesih

TTK m. 1434/IV düzenlemesi ile sigorta sözleşmesi sürekli borç ilişkilerine daha da yaklaştırılmış olup konut ve çatılı işyeri kiralalarında yer alan iki haklı ihtar nedeniyle kira döneminin sonunda kira sözleşmesinin tahliye davası ile sona erdirilmesine benzer bir düzenleme kabul edilmiştir¹⁰².

Bu hüküm ile sürekli borç ilişkilerinde kabul edilen¹⁰³ haklı nedenle fesih kurumunun sigorta sözleşmeleri bakımından uygulanabilirliği ve koşullarının gerçekleşmesine ilişkin bir tartışmaya girmeye gerek kalmadan sigorta

⁹⁹ Feshin geçerli olabilmesi için on günlük süre içinde ifanın gerçekleşmemiş olması bir kanuni şart (*condictio iuris*) teşkil eder. Kanuni şart, teknik anlamdaki koşul gibi, kurulmuş bir hukuki işlemin hüküm doğurması için kanun tarafından öngörölmüş gerçekleşmesi şüpheli olgulardır. Kavram için bkz. **Lale Sirmen**, Türk Özel Hukukunda Şart, Ankara, 1992, s. 84 vd.; **Haluk Nami Nomer**, Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukuki Sonuçları, İstanbul, 2002, s. 96. Hüküm bakımından da on günlük süre içinde primin ifası gerçekleşmesi şüpheli ve kanunen öngörölmüş bir şart oluşturmaktadır. Yasal düzenleme açıkça ve özel olarak süre tanınmasını şart koştuğu için genel hükümlere gidilerek TBK m. 124 düzenlemesine dayanmak suretiyle süre tanımadan sözleşmenin feshedilmesi olanaksızdır. Buna karşılık sigorta ettiren lehine kanuni şart oluşturan sürenin, fesih beyanında bulunan sigortacı tarafından daha uzun olarak belirlenmesinde bir engel olmamalıdır. Başka bir ifade ile kanuni şart olan, en az on gün olmak üzere tanınan süre içinde ifanın gerçekleşmemiş olmasıdır.

¹⁰⁰ İSSK m. 21'de ise ihtarname ile tanınan mehilin semeresiz kalması halinde, mehilin dolmasından itibaren iki ay içinde prim takip edilmezse sözleşmenin ve temerrüde düşülen prim ödeme borcunun sona erdirilmiş sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Burada bir fesih faraziyesi bulunduğu kabul edilmektedir. Fransız hukukunda da gerekli ihtarın yapılmasından sonra sigortacı sözleşmeyi feshetmekte özgürdür: **Groutel**, N. 2442; Alman hukukunda sonraki primlere ilişkin olarak bkz. **Baumann**, s. 67

¹⁰¹ **Buz**, Sözleşmeden Dönme, s. 322-323

¹⁰² Pratik açıdan, sigorta sözleşmesinin dönem sonunda sona ereceğini belirterek bu düzenlemenin gerekli olmadığı görüşü: **Ulaş**, s. 83

¹⁰³ Bu hususta: **Özer Seliçi**, Borçlar Kanununa göre sözleşmeden doğan sürekli borç ilişkilerinin sona ermesi, İstanbul, 1976, s. 156 vd.; **Marie-Noëlle Venturi-Zen-Ruffinen**, La résiliation pour justes motifs des contrats de durée, 2007, s. 62 vd.; **Ivan Cherpillod**, La fin des contrats de durée, 1988, s. 97 vd.

primlerini tahsilde güçlük çeken sigortacıya, sigorta sözleşmesini fesih hakkı verilmektedir. Bunun için en az iki farklı prim taksitinin¹⁰⁴ ifasında temerrüde düşülmesi ve TTK m. 1434/III anlamında sonuçsuz kalmış fesih beyanında bulunulmuş olması gerekir.

TTK m. 1434/son uyarınca fesih, sigorta döneminin sonundan itibaren hüküm ifade eder¹⁰⁵. Yürüyen dönem bakımından prim ödeme borcunda sıklıkla temerrüde düşülmesi derhal feshe hak vermez veya birbirini izleyen ancak farklı sigorta dönemlerine ait aylarda temerrüdün gerçekleşmesi bir fesih sebebi oluşturmaz¹⁰⁶. Bununla birlikte düzenlemede fesih hakkının ne zaman kullanılması gerektiği belirtilmemiştir. Bu hak en geç, yeni sigorta döneminin başlangıcına dek kullanılmak gerekir. Yeni sigorta döneminin başlamasıyla birlikte hak düşer. Zira düzenleme lafzından bu hakkın, salt temerrüde düşülen sigorta dönemine ilişkin primlere özgü olarak verildiği anlaşılmaktadır. İzleyen dönemde sigorta sözleşmesinin yürürlükte bırakılması sigortacı bakımından prim tahsilatında yaşanan sıkıntıların fesih sebebi oluşturmadığını gösterir.

Bu hüküm uyarınca fesih hakkı, aynı dönemde ifasında temerrüde düşülen ikinci prim taksitinin, fesih beyanında bulunulması üzerine yasal süre içinde ödenmesiyle doğar. O andan itibaren iki adet haklı olarak yapılmış ve sonuçsuz kalmış fesih beyanı mevcuttur. Dolayısıyla sigortacının fesih hakkı temerrüde düşülen ikinci prim taksitini ifasıyla doğar ve sigorta döneminin sonuna kadar ayakta kalır. Sigortacı, herhangi bir yasal kısıtlama bulunmadığından, bu dönemde her zaman fesih hakkını kullanabilir. Fesih hakkını kullanmadan önce ve sonra primleri tahsil ederken herhangi bir çekince koyması gerekmez, zira iki sonuçsuz fesih beyanının gerçekleştiği sigorta dönemine ait primleri kabul etmek fesih hakkından feragat edildiği şeklinde yorumlanamaz. Buna karşılık sigortacının, sonraki sigorta dönemine yönelik önerilerde bulunması gibi, fesih hakkının kullanılmayacağına ilişkin haklı bir güven yarattığı hallerde, sigortacının fesih hakkı sona erer.

Fesih hakkı kullanıldıktan sonra, hüküm ifade etme anı olan sigorta döneminin sona ermesine kadarki süreçte, sigortacının fesihten dönmesinin olanaklı olup olmadığı hususunda, sigorta himayesi başladıktan sonra gerçekleşen temerrüde ilişkin fesih beyanının geri alınması hakkında yapılan tartışmalar burada da geçerli olacaktır.

¹⁰⁴ Temerrüde düşülmüş birden fazla taksit bulunuyorsa, bunlara ilişkin ayrı ihtar yapılması, kira hukukundaki uygulamayla bağdaşır şekilde, kabul edilmemelidir. Kira hukukundaki duruma ilişkin olarak: **Yavuz**, s. 698. Ayrıca çekincesiz şekilde en son prim taksiti tahsil edildiğinde, TBK m. 104/I hükmü uyarınca önceki primlerin de kârine olarak tahsil edilmiş sayılacağı gözden kaçırılmamalıdır.

¹⁰⁵ Pratikte genellikle sigorta sözleşmeleri bir yıllık kurulduğu için (TTK m. 1411 hükmü uyarınca da kural olarak sigorta dönemi bir yıldır.) bu hükmün uygulama alanı son derece dardır. Sadece sigorta süresinin sigorta döneminden uzun olduğu durumlarda bu hak kullanılabilir. Bkz. **Ünan**, s. 379

¹⁰⁶ Sigorta sözleşmesi bakımından sürekli hukuki ilişkilerde tanınan haklı nedenle fesih kurumunun uygulanabilirliği tartışmaya açıktır. Bununla birlikte, haklı nedenle fesih kurumu sigorta sözleşmelerinde tanınmış olsa bile, TTK m. 1434/son hükmüyle temerrüde ilişkin diğer vakıaların fesih sebebi olması dışlanmıştır. Başka bir deyişle sigorta ettiren korunarak, onun aleyhine sözleşmenin sona erdirilmesi olanağı verilmemiştir.

3. Sigortacının ödemezlik defî

Tam iki taraflı sözleşmelerde, karşılık oluşturan edimlerden birinin kısmen bile ifa edilmemiş olması diğer edimini ifasından ödemezlik defî ile kaçınma hakkı verir¹⁰⁷. Bu itibarla sigorta himayesi başladıktan sonra, prim ödeme borcunun ifa edilmemesi olasılığında, temerrüt gerçekleşmemiş olsa dahi, rizi-ko gerçekleştiğinde sigortacının TTK m. 1427 uyarınca ödeme borcunu ifadan, TBK m. 97 ile kaçınıp kaçınmayacağı değerlendirilmelidir. Sigorta himayesinin başlamadığı olasılıkta sigortacının TTK m. 1427 uyarınca ödeme borcu doğmayacağından, prim borcunun ifa edilmemiş olmasından kaynaklanan ödemezlik defîne ilişkin bir tartışma söz konusu olmaz.

Yürürlükten kalkan 6762 Türk Ticaret Kanunu dönemine ilişkin bir kararında Yargıtay, prim ödeme borcunda genel hükümlere göre temerrüdün gerçekleştiği halde sözleşmenin usulünce feshedilmemiş olması nedeniyle sigorta tazminatının ödenmesi gerektiğine, ödemezlik defîne dayanan yerel mahkeme kararının isabetsiz olduğuna, poliçeye derç edilen sözleşmenin askıya alınmasına dair iptal edilen Kanun Hükmünde Kararname¹⁰⁸ düzenlemesini tekrar eden kayıtların uygulanmayacağına hükmetmiştir¹⁰⁹.

Karşılaştırmalı hukuk açısından, İsviçre’de ise Sigorta Sözleşmeleri Kanunu m. 20/III hükmüne göre temerrüt koşulları gerçekleştikten sonra ihtar semeresiz kalınca sigortacının borcu¹¹⁰ kendiliğinden askıya alınmaktadır¹¹¹. Askı süreci, temerrüde düşülen primin tüm masraf ve faiziyle ifa edilmesiyle sona erer (m. 21)¹¹².

¹⁰⁷ **Oğuzman/Öz**, C. I, N. 1101; Ayrıntılı bilgi: **Salamon Kaniti**, Akdin İfa Edilmediği Defî, İstanbul, 1962, s. 110;. Ayrıca bkz. **Eren**, s. 991; TBK m. 97 hükmü ile tanınan savunma hakkının hukuki niteliğine ilişkin tartışmalar ve ayrıntılı değerlendirme için: **Buz**, Ödemezlik Defî, s. 85 vd.

¹⁰⁸ Anayasa Mahkemesi’nin 11.3.1997 tarih ve 24/35 sayılı kararı ile iptal edilen 537 sayılı, 15.7.1994 tarih ve 21991 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Kanun Hükmünde Kararname

¹⁰⁹ Yarg. 11. HD., 17.9.2001, 4049/6887 (www.kazanci.com)

¹¹⁰ Sigorta ettiren bakımından ise sözleşme hükümlerini doğurmaya devam eder. Örnek olarak prim taksitleri vadeleri gelince muaccel olmaya devam eder.

¹¹¹ **Koenig**, 57-58; İFM, 4A_496/2013 (www.swisslex.ch); **De Mestral**, s. 126; Temerrüde kusursuz düşülmesi halinde askı halinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine ilişkin tartışmalar için: **De Mestral**, s. 132 vd.; Ayrıca İsviçre hukukunda ödemezlik defînin kıyasen uygulanması suretiyle sürekli borç ilişkisi hükümlerine tabi sözleşmelerin askıya alınabileceği hakkında: **Tercier/Pichonnaz/ Develioğlu**, N. 1070; Ayrıca bkz. **Kılıçoğlu**, s. 615 dn. 766

¹¹² Sona erme geriye etkili değildir: **Corboz**, s. 258. İsviçre’nin yeni sigorta sözleşmeleri kanunu tasarısı ise temerrüt konusunda daha farklı koşullar öngörmektedir. Bkz. **Olivier Carré**, “Révision totale de la loi fédérale sur le contrat d’assurance”, Journées du droit de la circulation routière, 2010, s. 93. Tasarının ilgili 30. maddesinin çevirisi şu şekildedir: (1) Aşağıda belirtilen düzenlemeler dışında, borçlunun temerrüdünün koşul ve sonuçları borçlar kanununa tabidir. (2) Sigortacı, yazılı şekle uyarak: (a) mütemerrit borçluya, primin ödenmesi için, ihtarnamenin ulaşmasından itibaren işleyecek dört haftadan az olmamak üzere mehil tanıyabilir ve (b) Mehilin dolunca, borçlu mehilden istifade etmediği takdirde, sözleşmenin feshedilmiş olacağını beyan edebilir. Böylece tasarıda, mevcut hükmün aksine, temerrüt için mutlaka ihtar çekilmesi şartının bulunmadığı ifade edilebilir. Bu yönde bkz. FF 2011 7134

Fransız sigorta kanununda da konu, L113-3 maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir. Sigortacı, primi talep etme hakkından bağımsız olarak, prim borcu kısmen de olsa ifa edilmezse, muacceliyetten itibaren on günlük bir süre vererek sigorta ettireni temerrüde düşürürse, sigortacının ödeme yapma borcu temerrüdün gerçekleşmesinden itibaren otuz günün geçmesiyle askıya alınır¹¹³.

Alman Sigorta Sözleşmeleri Kanununda ise §38 hükmüyle mesele açıklığa kavuşturulmuştur. Buna göre, sonraki primler ifa edilmediği takdirde sigortacı sigorta ettirene iki haftadan az olmamak üzere, her bir primin tutarını, masraflarını, faizlerini ve yasal sonuçları içeren yazılı bir mehil verirse, mehilin sonuç kalması halinde askı durumu söz konusu olur. Zira mehil sonuçsuz kaldığı takdirde riziko gerçekleşirse sigortacı ödeme yapmak zorunda değildir¹¹⁴. İlk primin ifa edilmemesinden sigorta ettiren sorumlu olduğu ölçüde de sigortacı kural olarak ödeme yapma mecburiyetinde olmayacaktır, ancak öncelikle bu hususta sigorta poliçesiyle veya başka bir şekilde yazılı olarak ifa etmemenin sonucu hakkında sigorta ettirene bilgi vermiş olması lazım gelir (§37)¹¹⁵.

Yürürlükteki Türk Ticaret Kanunu'nda sigorta himayesinin başlangıcı belirtilemekle birlikte himayeyi sona erdiren veya askıya alan haller belirtilmemiştir, himaye kural olarak devam eder. Bu itibarla yasada bir açıklık olmadığından, temerrüdün askı hali oluşturmayacağı belirtilmelidir¹¹⁶. Benzer şekilde ödemezlik defii de bir askı durumu oluşturmaz. Sigortacının asli edimi, TTK m. 1427 uyarınca ödeme yapma olduğuna göre, askı durumunun gerçekleşmesi olanaksızdır. Sigorta himayesi ve tehlikeyi taşıma bir edim niteliğinde olmadığından, ödemezlik definin ileri sürüldüğü gerekçesiyle kesintiye alınmaları mümkün olmayacaktır. İlgili prim taksiti ödenmediği takdirde, rizikonun gerçekleşmesi sigortacının ödeme borcunun doğumuna engel olmaz ancak ödemenin yapılması istemi halinde muaccel olan bakiye prim tutarı talep edilebilir. Oysa sigortacının ediminin rizikoyu taşıma olduğu kabul edildiğinde ödemezlik define başvurulması, rizikoyu taşıma borcunu askıya alacağından rizikonun gerçekleşmesi halinde defii, sigortacının ödeme borcunun doğmasına engel olurdu.

Ödemezlik defii, yukarı belirtildiği üzere, kanun sistematğine aykırı bir sonuç doğurmadığından, bir genel hüküm olarak, sigortacının başvurabileceği bir hukuki olanaktır¹¹⁷. Sigorta ettirenin ifa talebine karşı sigortacı ödemezlik define dayanabilir. Sigorta ettirenin, primin ifasını teklif etmesiyle birlikte defii hükümden düşer¹¹⁸ ve sigortacının ödeme yapması gerekir. Sigorta ettiren,

¹¹³ **Groutel**, N. 2400 vd., askı durumu herkese karşı etkilidir: N. 2422; **Lambert-Faivre**, N. 472 vd.; **Marly**, N. 109; **Bernard Beigner**, *Droit du contrat d'assurance*, Paris, 1999, s. 204 vd.

¹¹⁴ **Baumann**, s. 67; Önceki kanun bakımından aynı yönde: **Sieg**, s. 104

¹¹⁵ **Baumann**, s. 67; **Knappmann**, §37 N. 29

¹¹⁶ Başlamış olan sigorta himayesinin sona ermeyeceği şeklinde: **Kender**, s. 246; Sigortacının sorumluluğunun feshe kadar süreceği şeklinde: **Can**, s. 288

¹¹⁷ Tam iki taraflı sözleşme olarak sigorta sözleşmelerinde ödemezlik define dayanılabileceği hakkında bkz. **Can**, s. 273; **Can**, *Temerrüt*, s. 155, dn. 2; Bu kapsamda yürürlükten kalkan BK m. 82, TBK m. 98 hükmüne de koşulları tamam olduğunda başvurulmasına bir engel yoktur: **Can**, s. 288. İsviçre hukukunda sigortacının ödemezlik define dayanılabileceği görüşünde: **De Mestral**, s. 13

¹¹⁸ **Oğuzman/Öz**, C. I, N. 1116; **Eren**, s. 996

koşulları¹¹⁹ bulunduğu ve aksi yönde bir yasa hükmü yer almadığından takas hakkını da kullanabilir¹²⁰. Sigortacı da TTK m. 1431/V hükmü uyarınca doğrudan doğruya takas hakkını kullanarak, sigorta ettirenin hak kazandığı tutardan, prim tutarının takas edilmesini sağlayabilir¹²¹.

Sonuç

Bu çalışmada ulaşılan başlıca sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Prim ödeme borcu, sadece para olarak kararlaştırılabilir ve para olarak ifa edilmek gerekir. Sadece ifa uğruna eda zımında kambiyo senedi verilmesi hususunda taraflar ifa anında anlaşılabilir.

Sigorta sözleşmesinde sigorta ettirenin asli borcu, prim ödemek iken; sigortacının asli borcu sigortanın türüne göre sigorta tazminatını veya bedelini ödemektir. Bu borcu şarta bağlı olması nedeniyle sigorta sözleşmesi teknik olarak tam iki taraflı sözleşme olmasa da kanun gereği tam iki taraflı sözleşmelere ilişkin hükümlere tabi tutulmuştur.

Yetkisiz temsilin söz konusu olduğu hallerde, yetkisiz temsilci için öngörülen yükümlülük *culpa in contrahendo* sorumluluğunun bir görünümü olan götürü bir tazminattır.

Sigorta primi, kural olarak, sigorta sözleşmesinin kurulmasıyla muaccel olur. Poliçenin teslim edilmemiş olması sigorta ettiren bakımından ödemezlik defii benzeri bir savunma imkânı sağlar.

Sigorta sözleşmesinin ayakta kalması için sigorta ettirenin primi, taksitlendirilmiş ise ilk taksiti kanuni süre içinde takip etme külfetinin sigortacı tarafından yerine getirilmesi gerekir. Yoksa sözleşme kanun gereği geçmişe etkili olarak sona eder.

Sigortacı prim ödenmemesi nedeniyle ödemezlik define dayanarak ödeme yapmaktan kaçınabilir. Bu durumda sigorta ettiren kalan birimi ödeyebilir ve takas hakkını kullanabilir. Takas hakkına başvurmak kural olarak sigortacıya da bahşedilmiştir.

Temerrüt koşulları ve kavramı genel hükümlere tabidir. Türk Ticaret Kanunu'nda sadece sigorta sözleşmesini sonlandırma hakkı özel olarak düzenlenmiştir. Bunun dışında temerrüde ilişkin genel hükümler uygulanacaktır. TTK m. 1434/I ve II düzenlemelerinin uygulama alanı bakımından ayırımı sigorta himayesinin başlamış olup olmamasına göre yapılmalıdır.

¹¹⁹ Takas hakkı ve koşulları hakkında ayrıntılı bilgi için: **Murat Develioğlu**, Takas, İstanbul, 2011, s. 70 vd.; **Bilgehan Çetiner**, "Takas, Prof. Dr. İsmet Sungurbey'e Armağan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Konferansı, C. II, İstanbul, 2014, s. 307 vd.

¹²⁰ **Ünan**, s. 349

¹²¹ **Ezgi Başak Demirayak**, "Sigorta Sözleşmesinden Doğan Prim Alacağının Takası", AÜSBD, 2013, C. 13, s. 94; **Ulaş**, s. 79; **Atamer**, s. 95; **Şeker Ögüz/Sevinç Kuyucu**, s. 39, Yazarlar TTK m. 1431/V hükmü gereğince sigortacının takas hakkını kullanırken TBK m. 129 hükmüne tabi olmayacağına işaret etmektedir. **Ünan**, s. 342; Aynı olanak Alman Sigorta Sözleşmesi §35 hükmüyle sigortacıya tanınmıştır: **Knappmann**, §35 N. 1; Fransa için: **Beigner**, s. 199

Kısaltmalar

ATF	: Arrêts du Tribunal Fédéral
AÜSBD	: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi
BK	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
Bkz.	Bakınız
C.	: Cilt
dn.	: Dipnotu
FF	: Feuille fédérale
GSÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HÜHFD	: Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İç. BK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İFM	: İsviçre Federal Mahkemesi
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İSSK	: İsviçre Sigorta Sözleşmeleri Kanunu
İTİCUSBD	: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
İÜMHAD	: İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi
Karş.	Karşılaştırınız
m.	: Madde
MK	: Medeni Kanun
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
N.	: Paragraf/Kenar numarası
RJV	: Revue valaisanne de jurisprudence
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SJ	: La Semaine judiciaire
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve devamı
www.kazanci.com	: Kazancı çevrimiçi hukuk bilgi bankası
www.swisslex.ch	: Swisslex çevrimiçi hukuk bilgi bankası
Yarg.	: Yargıtay

KAYNAKÇA

Akkanat, Halil, Alacaklı Temerrüdü Dışında Alacaklı Yüzünden Borcun İfa Edilemediği Başlıca Durumlar ve Sonuçlar, 1996, İstanbul

Algantürk Light, Didem, “Sigorta sözleşmesi süresi içinde sigorta ettirenin yükümlülükleri”, İTİCUSBİD, Yıl:11, 2012/2 S. 22, s. 1-8

Altınok Ormancı, Pınar, Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebep Feshi, İstanbul, 2011

Aral Eldeleklioğlu, İrem, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Sigorta Ettirenin Prim Ödeme Borcu”, İTİCUSBİD, Yıl: 11, 2012/2, S. 22, s. 203-222

Aral, İrem, Sigorta Sözleşmelerinde Prim Ödeme Borcu, MÜHF-HAD, C. 13, S. 3-4, s. 117-144

Arseven, Haydar, Sigorta Hukuku, İstanbul, 1991

Atamer, Kerim, “Yeni Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Zarar Sigortaları’na Giriş”, BATİDER, 2011, S. 1

Yeşim M. Atamer/Kerem Cem Sanlı, “Borçlar Kanunu’ndaki Faiz Serbestisini Sınırlayan Hükümlerin Uygulama Alanı: Hukuk, Ekonomi ve Davranışsal Ekonomi Perspektifinden Bir İnceleme”, Yargıtay Dergisi, C. 42, S. 3, 2016

Ayli, Ali, Zarar Sigortalarda Prim Ödeme Borcu, İstanbul, 2003

Barlas, Nami, Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar, İstanbul, 1992

Başpınar, Veysel, Borç Sözleşmelerinin Kısmi Butlanı, Ankara, 1998

Baumann, Frank, Das neue Versicherungsvertragsgesetz, Freiburg-Berlin-Münih, 2008

Beigner, Bernard, Droit du contrat d’assurance, Paris, 1999

Belen, Herdem, 6098 sayılı Borçlar Kanunu (Kısa Şerh), İstanbul, 2014

Bozer, Ali, Sigorta Hukuku, Ankara, 1965

Brehm, Roland, “Droit des assurances privées”, JdT 2009 I

Buz, Vedat, “6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda Borçların İfası ve İfa Edilmemesine İlişkin Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu - 12-13 Mart 2011, Ankara, 2012, s. 165-177

Buz, Vedat, “Ödemezlik Definin Borçlu Temerrüdüne Etkisi”, BATİDER, C. 29, S. 4, Eylül 2013

Buz, Vedat, Borçlu Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme, [Sözleşmeden Dönme], Ankara, 1998

Buz, Vedat, Yenilik Doğuran Haklar, Ankara, 2005

Can, Mertol, “Sigorta Ettirenin Sigorta Primini Ödeme Borcunu İfada Temerrüde Düşmesinin Sonuçları”, [Temerrüt], BATİDER, Cilt 23, S. 1, s. 155-174

Can, Mertol, Türk Özel Sigorta Hukuku, Ankara, 2009

Carré, Olivier, « Révision totale de la loi fédérale sur le contrat d’assurance, Journées du droit de la circulation routière », 2010, s. 83-98

Cemal, Ahmet, “Edime Uygun İfa Kuralının Bir İstisnası Olarak İfa Uğruna Edim”, İÜMHAD, C. 3, S. 5

Cherpillod, Ivan, La fin des contrats de durée, 1988

Corboz, Bernard, « Le contrat d’assurance dans la jurisprudence récente », SJ 2011 II, s. 247-271

- Çetiner, Bilgehan**, “Takas”, Prof. Dr. İsmet Sungurbey’e Armağan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Konferansı, C. II, İstanbul, 2014
- De Mestral, Thierry**, La prime et son paiement, Lozan, 2000
- Demirayak, Ezgi Başak**, “Sigorta Sözleşmesinden Doğan Prim Alacağı-nın Takası”, AÜSBD., 2013, C. 13, s. 91-98
- Develioğlu, Murat**, Takas, İstanbul, 2011
- Dural, Mustafa/Sarı, Suat**, Türk Özel Hukuku Cilt I Temel Kavramlar ve Medeni Kanun’un Başlangıç Hükümleri, İstanbul, 2015
- Engin, Baki İlkay**, “İfa Uğruna Edim”, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul, 2001
- Eren, Fikret**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2015
- Ergüne, M. Serkan**, Olumsuz Zarar, İstanbul, 2008
- Etier, Guillaume**, “Droit des assurances privées”, JdT 2011 II
- Fontaine, Marcel**, Essai sur la nature juridique de l’assurance-crédit, Brüksel, 1966
- Groutel, Hubert**, Droit des assurances (Mémentos) [Kindle Elektronik Kitap formatında], Paris, 2015
- Guhl, Theo**, Le Droit Fédéral des Obligations, Çeviri: René des Gouttes, Zürih, 1947
- Havutçu, Ayşe**, Tam İki Taraf Borç Yükleyen Sözleşmelerde Temerrüt ve Müsbet Zararın Tazmini, İzmir, 1995
- Honsell, Heinrich** (Ed.), Berliner Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz, 1998
- İnceoğlu, M. Murat**, Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul, 2009
- Jeanprêtre, Raymond**, “Le paiement de la dette au compte de chèques postaux du créancier”, RVJ 1968
- Kaniti, Salamon**, Akdin İfa Edilmediği Def’i, İstanbul, 1962
- Kayıhan, Şaban**, Sigorta Sözleşmesinde Prim Ödeme Borcu, Ankara, 2004
- Kender, Rayegan**, “Poliçe verme yükümlülüğüne aykırılıktan doğan hukuki sonuçlar”, [Poliçe verme yükümlülüğü], Sigorta Hukuku Dergisi, 1997, s. 7-14
- Kender, Rayegan**, “Zarar Sigortalarında Prim Ödenmemesinin Hukuki Sonuçları”, Hukuk Araştırmaları, 1996, C. 10, S. 1-3, s. 753-767
- Kender, Rayegan**, Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, İstanbul, 2015
- Kılıçoğlu, Ahmet**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2015
- Kırkbeşoğlu, Nagehan**, Türk Özel Hukukunda Kısmi Hükümsüzlük, İstanbul, 2011
- Knappmann, Ulrich**, Prölss/Martin-Versicherungsvertragsgesetz: VVG 29. Auflage, 2015
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip**, Borçlar Hukuku Genel Bölüm I, İstanbul, 2014
- Koenig, Willy**, Droit des assurances, (Çeviri: André Möckli), Lozan, 1942
- Kubilay, Huriye**, Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku, İzmir, 1999
- Lambert-Faivre, Yvonne**, Droit des Assurances, Paris, 1995

- Maillard, Gladys Laffely**, “Les assurances sur la vie, notamment les assurances de capitaux à prime unique, et leur traitement fiscal”, Archives 66
- Marly, Pierre-Grégoire**, Droit des assurances (Cours), Paris, 2013
- Nomer, Haluk Nami**, Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukuki Sonuçları, İstanbul, 2002
- Nomer, Haluk Nami**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2015
- Oğuzman, Kemal/Barlas, Nami**, Medeni Hukuk Temel Kavramlar, İstanbul, 2015
- Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, 2015; Cilt II, İstanbul, 2013
- Oktay, Saibe**, “537 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İptalinden Sonra Ortaya Çıkan Durum”, Sigorta Hukuku Dergisi, Yıl: 1999, S. 1, s. 19-26
- Omağ, Merih Kemal**, “Özel Sigorta Hukukunda Rizikonun Dağıtılması İlkesi”, İKÜHFD, C. 1, S. 1-2
- Öz, Turgut**, Öğreti ve Uygulamada Sebepsiz Zenginleşme, İstanbul, 1990
- Öztan, Fırat**, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 1997
- Rajower, Felix**, “Die Einforderung von Versicherungsprämien nach VVG”, AJP 2002
- Ramoni, Claude**, Demeure du Débiteur et Contrats de Droit Suisse, Zürich, 2002
- Röthlin, Roland**, Der Grundsatz der Unteilbarkeit der Prämie im schweizerischen Versicherungsrecht, Aaru, 1957
- Schraner, Marius**, Die Erfüllung der Obligationen, Art. 68-96 OR Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, Kommentar zur 1. und 2. Abteilung (Art. 1-529 OR)- Zürcher Kommentar Band/Nr. V/1e, 1990
- Seliçi, Özer**, Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul, 1976
- Serozan, Rona**, Borçlar Hukuku Genel Bölüm Üçüncü Cilt: İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, İstanbul, 2014
- Serozan, Rona**, Sözleşmeden Dönme, İstanbul, 2007
- Sevinç Kuyucu, Aslıhan**, Gemi Finansmanı Sözleşmeleri, İstanbul, 2016
- Sieg, Karl**, Allgemeines Versicherungsvertragsrecht, 1994
- Sirmen, Lale**, Türk Özel Hukukunda Şart, Ankara, 1992
- Spahr, Stéphane**, « L'intérêt moratoire, conséquence de la demeure », RVJ 1990, s. 351-386
- Şeker Öğüz, Zehra**, Sözleşme Öncesi İhbar Görevi, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2010
- Şeker Öğüz, Zehra/Sevinç Kuyucu, Aslıhan**, Yeni Türk Ticaret Kanununda Sigorta Hukuku, İstanbul, 2011
- Şeker, Zehra**, “Sigorta ettirenin taksitlendirilmiş primi ödeme borcunda temerrüde düşmesinin sonuçları”, GSÜHFD, 2002, Yıl: 1, S.1, s. 653-660
- Şeker, Zehra**, “Sigorta sözleşmesinin hukuki niteliği üzerine”, [Nitelik], Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul, 2000, s. 1043-1060
- Şenol, Nilay**, Bayilik Sözleşmesi, Sona Ermesi ve Sonuçları, İstanbul, 2011

Tekinay, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altop, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 1993

Tercier, Pierre/Pichonnaz, Pascal/Develioğlu, H. Murat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2016

Topuz, Seçkin/Canbolat, Ferhat, “Taşınmazlara İlişkin Kira Sözleşmelerinin İçeriğinin Örtülü İrade Beyanlarıyla Değiştirilmesi”, HÜHFD, 1(1) 2011, s. 1-31

Ulaş, Işıl, Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Ankara, 2012

Uyar, Talih, “Takip Hukukunda Aciz Vesikası”, TBBD, 2007, S. 70, s. 345-358

Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Arslan, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul, 2015

Ünan, Samim, Hayat Sigortası Sözleşmesi, İstanbul, 1998

Ünan, Samim, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, Cilt 1: Genel Hükümler, İstanbul, 2016

Ünan, Samim, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku Cilt II Birinci Bölüm: Zarar Sigortaları, İstanbul, 2016

Venturi-Zen-Ruffinen, Marie-Noëlle, « La résiliation pour justes motifs des contrats de durée », SJ II, 2008, s. 1-37

Venturi-Zen-Ruffinen, Marie-Noëlle, La résiliation pour justes motifs des contrats de durée, 2007

Vionnet, Guillaume, L'exercice des droits formateurs, 2008

Von Tuhr, Andreas, La partie générale du code des obligations, (Çeviri: Maurice de Torrenté ve Emile Thilo), Lozan, 1931

Werro, Franz/Pichonnaz, Pascal/Fornage, Anne-Christine, “ Jurisprudence choisie en droit des contrats”, La pratique contractuelle 3 Symposium en droit des contrats, 2012

Yağcı, Kürşad, “Anapara Faizi ve Temerrüt Faizine Üst Sınır Getiren Tbk m. 88 ve Tbk m. 120 Hükümlerinin Ticari Faizler (Ttk m. 8 ve Ttk m. 9) Bakımından Uygulanabilirliği”, İÜHF, C. 71, 2013, S. 2

Yavuz, Cevdet, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İstanbul, 2014

Yazıcıoğlu, Emine, Tekne Sigortası Sözleşmesi, İstanbul, 2003

Yetiş Şamlı, Kübra, “Birden Çok Sigorta”, İÜHF, C. 63, S. 1-2, 2005